

HELSINGFORS UNIVERSITET

Beslöt eller beslutade?

En korpusbaserad undersökning om
böjningen av verbet *besluta* i tidningstexter

Pia Koskinen
013887074
Magisteravhandling
Nordiska språk
Humanistiska fakulteten
Helsingfors universitet
Vårterminen 2021

Tiivistelmä – Sammandrag – Abstract

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta	Avdelning Suomen kielen, suomalais-ugrialaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuden laitos	
Tekijä – Författare – Author Pia Koskinen		
Työn nimi – Arbetets titel – Title <i>Beslöt eller beslutade?</i> – En korpusbaserad undersökning om böjningen av verbet <i>besluta</i> i tidningstexter		
Oppiaine – Läroämne – Subject Pohjoismaiset kielet, ruotsi toisena kotimaisena kielenä		
Työn laji – Arbetets art – Level Maisterintutkielma	Aika – Datum – Month and year Toukokuu 2021	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 45 + liite
Tiivistelmä – Sammandrag – Abstract		
<p>Tutkielmassa tarkastellaan <i>besluta</i>-verbin kahden eri taivutusparadigman (arikaistinen: <i>besluta</i>, <i>besluter</i>, <i>beslöt</i>, <i>beslutit</i> ja moderni: <i>besluta</i>, <i>beslutar</i>, <i>beslutade</i>, <i>beslutat</i>) käyttöä suomenruotsalaisissa ja ruotsinruotsalaisissa sanomalehtiteksteissä. Tavoitteena on selvittää, onko eri taivutusparadigmojen käytössä vaihtelua suomenruotsin ja ruotsinruotsin välillä, ja onko arikaistiseksi luokiteltua taivutusparadigmaa perusteltua pitää finlandismina. Tutkielman pääpaino on suomenruotsissa, ja ruotsinruotsalaiset tekstit toimivat vertailuaineistona.</p> <p>Tutkimusaineistona käytetään kahden eri sanomalehden, Hufvudstadsbladetin ja Göteborgs-Postenin, korpuksia. Aineistoon on valittu viisi eri vuosikertaa molemmista lehdistä 1990-luvulta 2010-luvulle. Korpuksia ovat osa Göteborgin yliopiston ylläpitämää korpusaineistoa. Korpuksista on Korp-työkalun avulla etsitty kaikki <i>besluta</i>-verbin taivutusmuodot. Hufvudstadsbladetin ja Göteborgs-Postenin esiintymiä vertaillaan toisiinsa kvantitatiivisesti, mutta tuloksia analysoidaan myös kvalitatiivisesti.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että taivutusparadigmojen käyttö on sekä suomenruotsissa että ruotsinruotsissa epäjohdonmukaista ja eri taivutusmuotoja käytetään ristikkäin. Suomenruotsalaisessa aineistossa on esiintymiä molempien taivutusparadigmojen kaikista taivutusmuodoista. Preteritimuodossa arikaistinen <i>beslöt</i> on tavallisempi kuin moderni taivutusmuoto <i>beslutade</i>, ja sen käyttö on pysynyt melko tasaisena 1990-luvulta 2010-luvulle. Preesensmuodossa puolestaan arikaistisen taivutusmuodon <i>besluter</i> käyttö on vähentynyt merkittävästi ja 2010-luvulla moderni <i>besluta</i>, on huomattavasti tavallisempi. Muutamia yksittäisiä esiintymiä lukuun ottamatta supinimuodoista käytettiin pääasiassa vain modernia taivutusmuotoa <i>beslutat</i>. Ruotsinruotsalaisessa aineistossa ainoastaan preteritissä käytettiin arikaistista muotoa modernin muodon rinnalla ja kaikissa muissa aikamuodoissa käytettiin vain modernia taivutusmuotoa.</p> <p>Tutkimuksesta voidaan päätellä, että arikaistiset preesens- ja preteritimuodot ovat käytössä 1990-luvun ja 2010-luvun suomenruotsalaisissa lehtiteksteissä, mutta arikaistisen preesensmuodon käyttö on vähentynyt merkittävästi vuosikymmenen vaihteen jälkeen, kun taas preteritimuodoista arikaistinen muoto on modernia tavallisempi edelleen 2010-luvulla. Arikaistinen supinimuoto esiintyy vain kahdessa vuosikerrassa ja esiintymät ovat vähäisiä. Arikaistinen preteritimuoto on käytössä myös ruotsinruotsalaisissa lehtiteksteissä, mutta moderni preteritimuoto on tavallisempi. Arikaistisen preteritimuodon käyttöä molemmissa kielivarianteissa selittää se, että arikaistinen preteritimuoto on edelleen kielenhuollon hyväksymä ja se esitetään myös Svenska Akademiens ordlistassa vaihtoehtoisena preteritimuotona modernin taivutusmuodon rinnalla. Muista aikamuodoista sanakirjan viimeisin painos (2015) esittelee vain modernin taivutusmuodon. Arikaistisen preesensmuodon käytön merkittävää vähenemistä 2000-luvun alussa selittää osittain se, että Hufvudstadsbladet aloitti vuonna 1994 yhteistyösopimuksen Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen (nyk. Kotimaisten kielten keskus) kanssa.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords finlandssvenska, finlandism, verbböjning, korpuslingvistik, tidningstext		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited E-thesis		
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information		

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Syfte	2
1.2	Centrala begrepp	3
1.3	Disposition	4
2	Teori.....	5
2.1	Svenskan – ett språk i två länder.....	5
2.2	Språkvården och tidningsspråk	7
2.3	Finlandismer	9
2.4	Verbböjning och verbet <i>besluta</i>	12
2.5	Korpuslingvistik.....	14
3	Tidigare forskning.....	16
4	Material och metod	18
4.1	Material.....	18
4.2	Analysmetod	20
4.3	Metoddiskussion och forskningsetik	21
5	Resultat och analys.....	23
5.1	<i>Besluta</i> i HBL och GP	23
5.1.1	Presensböjningen.....	27
5.1.2	Preteritumböjningen	28
5.1.3	Supinumböjningen.....	30
5.2	Inkonsekvent användning av de olika paradigmerna.....	31
5.3	Användning av <i>besluter</i> och <i>beslutit</i>	32
5.4	Är det fråga om en finlandism?	33
6	Diskussion	36
7	Sammanfattning	40
	Litteratur.....	42

Bilaga: CQP-frågor för sökningarna i Korp.....46

Figurer och tabeller

Diagram 1. Tempusböjning i HBL och GP

Diagram 2. *Besluta* i HBL

Diagram 3. *Besluta* i GP

Diagram 4. Presens i HBL

Diagram 5. Preteritum i HBL

Diagram 6. Preteritum i GP

Diagram 7. Supinum i HBL

Tabell 1. *Besluta* i HBL och GP, relativa frekvenser

1 Inledning

Verbet *besluta* böjs, enligt *Svenska Akademiens ordlista* (SAOL 14: 2015), på följande sätt: *besluta, beslutar, beslutade* (också *beslöt*), *beslutat*. Däremot i *Ordbok öfver svenska språket af A. F. Dalin (1850–1853)* är presensformen *besluter*, preteritum *beslöt* och supinum *beslutit*. Även om dessa böjningsformer som presenteras av Dalin (1850–1853) inte längre finns i de nya ordböckerna, används de fortfarande, speciellt i finlandssvenskan, trots att *Finlandssvensk ordbok* (af Hällström-Reijonen & Reuter 2008) presenterar dessa former som ålderdomliga.

Det ålderdomliga böjningsparadigmet av verbet *besluta* definierar Reuter (2015: 91) som en arkaism, en vanlig typ av finlandism. Finlandismer definieras som ord och uttryck som förekommer i finlandssvenskan men som i sverigesvenskan antingen inte alls används eller anses som dialektala eller ålderdomliga. En arkaism är ett ålderdomligt ord eller uttryck som inte längre används i standardssvenskan men som är i bruk till exempel i vissa varieteter. Finlandismerna kan ha olika ursprung och språkets utveckling kan skapa finlandismer i finlandssvenskan (Reuter 2015: 14, 16).

Det ålderdomliga böjningsparadigmet av verbet *besluta* är inte den enda arkaismen i finlandssvenskan men jag har valt att koncentrera mig på verbet *besluta* eftersom det kan anses som ett relativt vanligt förekommande ord som förekommer i flera olika sammanhang. Språkvården har rekommenderat det moderna böjningsparadigmet i över 30 år och jag är intresserad av om rekommendationen har kommit i bruk också i finlandssvenskan. Denna undersökning är korpusbaserad och med ett vardagligt ord som *besluta* kan man också få tillräckligt många träffar i en korpus så att sökträffarna är jämförbara.

Språkvården i Finland rekommenderar att man undviker finlandismer, speciellt i skrift. Hugo Bergroth (1992 [1928]) skrev redan i början av 1900-talet att det är livsviktigt för finlandssvenskan att följa samma regler som sverigesvenskan. Om svenskan i Finland utvecklas till ett eget språk har det, enligt Bergroth, svaga möjligheter att överleva med så liten mängd användare. Mikael Reuter diskuterat också varför det är viktigt att finlandssvenskan följer samma rekommendationer som sverigesvenskan (se t.ex. Reuter 2015). Enligt Reuter (2015: 91–92) borde man undvika de ålderdomliga böjningsformerna

besluter och *beslutit* (eventuellt också *beslöt*) eftersom de räknas som direkta fel i sverigesvenskan.

Även om språkvården rekommenderar att man inte använder finlandismer i skrift, är de mycket vanliga i finlandssvenska texter, och finlandismer förekommer även i skolböcker (Silverström 1995). En stor del av finlandssvenskarna stöter också på tidnings- och medietexter varje dag och blir påverkade av texter som är skrivna av olika skribenter och som möjligen också innehåller finlandismer eller dialektala uttryck. Språket i medierna kan också påverka språkets utveckling och hur det används i vardagen (Vincze 2017:117). Därför har jag valt att använda tidningstextkorpusar som material. För att ta reda på i vilken mån de arkaistiska böjningsformerna kan ses som ett finlandssvenskt särdrag, kommer jag att jämföra finlandssvenska tidningstexter med sverigesvenska tidningstexter.

De arkaistiska böjningsformerna *besluter* och *beslutit* finns inte längre i de nya ordböckerna men de fanns fortfarande med i den elfte upplagan av Svenska Akademiens ordlista som kom ut 1986 (SAOL 11), och därför ska jag också ta reda på om det har skett en förändring i användningen av de två paradigmen mellan 1990- och 2010-talet. Även om finlandssvenskan i princip följer samma norm som sverigesvenskan, är det vanligt att det i ett pluricentriskt språk, det vill säga ett språk som har officiell status i två eller flera länder, förekommer nationsbundna varieteter som kallas för *natiolekter* (Laureys 2013: 234).

1.1 Syfte

Syftet med min avhandling är att granska användningen av de två olika böjningsparadigmen av verbet *besluta* i finlandssvenska och sverigesvenska tidningstexter. Mina forskningsfrågor är:

- Hur varierar användningen av olika böjningsformer av verbet *besluta* i finlandssvenska och sverigesvenska tidningstexter?
- Finns det skillnader mellan användningen av de olika paradigmen i finlandssvenskan och sverigesvenskan?
- Har användningen av de olika böjningsformerna förändrats från 1990-talet till 2010-talet?

Jag kommer också att vidareanalysera en del av materialet kvalitativt. Jag ska ta reda på om användningen av de arkaistiska böjningsformerna verkligen är ett finlandssvenskt särdrag och jag koncentrerar mig på det finlandssvenska språkbruket. Som material använder jag Språkbankens tidningstextkorpusar. Språkbanken¹ är en nationell forskningsenhet vid Institutionen för svenska språket vid Göteborgs universitet och den har en stor mängd textsamlingar som är fritt tillgängliga på nätet. Jag använder fem olika årgångar av både finlandssvenska och sverigesvenska tidningstexter för att ta reda på om det har skett förändringar från 1990-talet till 2010-talet. De sverigesvenska tidningstexterna fungerar som jämförelsematerial till de finlandssvenska tidningstexterna.

1.2 Centrala begrepp

I min avhandling kommer jag att granska två olika varieteter av svenskan, *finlandssvenska* och *sverigesvenska*. Jag följer definitioner som presenteras av Reuter (2015: 13–14). Med ordet *finlandssvenska* syftar jag på det så kallade finlandssvenska riksspråket, det vill säga den icke-dialektala svenskan som används av den svenskspråkiga befolkningen i Finland. Finlandssvenskan, såväl som sverigesvenskan, har naturligtvis också dialektala och regionala skillnader, men i denna avhandling koncentrerar jag mig på det överregionala skriftspråket. På motsvarande sätt använder jag ordet *sverigesvenska* om den icke-dialektala svenskan som används i Sverige. Begreppen *svenskan i Finland* eller *svenskan i Sverige* syftar på alla de olika varieteter av svenskan som talas i Finland eller i Sverige.

Med ordet *standardspråk* eller *standardvarietet* syftar jag på den varietet som utgör normen och som är det gemensamma språket i samhället. Standardspråket är alltså standardiserat och innehåller inte till exempel dialektala drag eller slang.

Finlandismerna är ord eller uttryck som används bara i finlandssvenskan eller som anses som ålderdomliga eller dialektala i sverigesvenskan. Som finlandismer räknas också sådana ord, ordformer eller uttryck som används i en annan betydelse i sverigesvenskan än i finlandssvenskan eller särdrag som har uppstått på grund av att utvecklingen inte har skett i

¹ <https://spraakbanken.gu.se/>

samma takt i finlandssvenskan och sverigesvenskan. (Reuter 2015: 14.) Begreppet finlandism definieras noggrannare i kapitel 2.3.

När jag diskuterar de två olika böjningsparadigmen av verbet *besluta* kommer jag att använda uttrycken *det arkaistiska böjningsparadigmet* eller *de arkaistiska böjningsformerna* när jag syftar på böjningsmönstret *besluta, besluter, beslöt, beslutit* (dvs. det mönster som inte längre finns i de moderna ordböckerna). Med begrepp *det moderna böjningsparadigmet* eller *de moderna böjningsformerna* syftar jag på böjningsmönstret *besluta, beslutar, beslutade, beslutat*.

1.3 Disposition

I kapitel 2 och 3 går jag igenom teori och tidigare forskning som är relevant för min undersökning. Först ska jag diskutera svenskans omständigheter i Finland och Sverige (2.1). Därefter skriver jag om språkvården (2.2) och finlandismer (2.3). Verbböjning och verbet *besluta* behandlar jag i kapitel 2.4. Teori om kospuslingvistik behandlar jag i kapitel 2.5. I kapitel 3 presenterar jag tidigare forskning.

Materialet och metoden beskriver jag i kapitel 4. De tidningstextkorpora som jag använder som mitt material och korpussökningar beskriver jag i delkapitel 4.1. I delkapitel 4.2 beskriver jag min analysmetod och i delkapitel 4.3 diskuterar jag metodvalet och forskningsetik.

Resultaten presenteras och analyseras i kapitel 5. I delkapitel 5.1 presenterat jag sökträffarna kvantitativt och jämför sökträffarna i *Hufvudstadsbladet* och *Göteborgs-Posten*. Jag analyserar sökträffarna kvalitativt i delkapitel 5.2 – 5.4.

I kapitel 6 diskuterar jag min undersökning samt tidigare forskning och i det sista kapitlet (7) sammanfattas undersökningen.

2 Teori

I detta kapitel presenterar jag den teoretiska bakgrund som är relevant för min undersökning. I delkapitel 2.1 behandlar jag svenskan som ett pluricentriskt språk och därefter språkvården (2.2) och finlandismerna ur språkvårdens synvinkel (2.3). I delkapitel 2.4 beskriver jag verbböjningen i svenskan och hur böjningen av verbet *besluta* genom tiden har förändrats i ordböckerna. I den sista delkapitel (2.5) behandlar jag allmänt vad korpuslingvistik är.

2.1 Svenskan – ett språk i två länder

Svenskan är ett pluricentriskt språk, alltså ett språk som är ett officiellt språk i flera länder (Norrby, Lindström, Nilsson & Wide 2020). När ett språkområde omfattar grannländer, så som Finland och Sverige, kan man tala om ett språkligt kontinuum. Riksgränsen fungerar ändå som en gräns också i språkligt avseende, och på grund av denna gräns uppstår *natiolekter*, det vill säga varieteter som är nationsbundna. (Laureys 2013: 234.)

Det är vanligt att de pluricentriska språkområden kännetecknas av ett asymmetriskt mönster och det finns dominanta och icke-dominanta varieteter (Laureys 2013:235). Den dominanta varieteten används oftast i ett land där språket talas av majoriteten och den icke-dominanta varieteten talas av en mindre del av befolkningen i ett land. Svenskan är ett nationellt språk i både Sverige och Finland, men i Sverige talar cirka 85 % av befolkningen svenska som första språk och i Finland är svenskan det första språket för bara cirka 5 % av befolkningen. Detta leder till att sverigesvenskan är den dominanta varieteten. (Norrby, Lindström, Nilsson & Wide 2020.) Finlandssvenskan, som är den icke-dominanta varieteten, anpassar sig till sverigesvenskan vilket gör att förhållandet mellan de två nationella varieteterna är asymmetriskt (af Hällström-Reijonen 2009: 157).

Enligt Laureys (2013: 239) syns asymmetrin också i användningen av vissa begrepp. Det är oftast den icke-dominanta varieteten som markeras med ett nationsspecifikt begrepp; till exempel begreppet *finlandssvenska* är ett vanligt begrepp i Sverige och Finland men i Sverige, där den dominanta varieteten talas, används sällan begreppet *sverigesvenska* när man syftar på svenskan som talas i Sverige.

Svenskan i Finland har helt annorlunda omständigheter än svenskan i Sverige. I Sverige är svenskan huvudspråket medan i Finland är svenskan ett av de två nationella språken och trots att svenskan har ställning som nationalspråk är det förstaspråk för en mindre del av befolkningen. (Norrby, Lindström, Nilsson & Wide 2020). Dessutom har ungefär 40 procent av de svenskspråkiga i Finland formellt tvåspråkig bakgrund med språkparet finska och svenska. Det är dock svårt att veta exakta antalet eftersom det inte finns möjlighet att registrera sig som tvåspråkig i Finland. (Finnäs, 2015:210.)

När flera språk talas på en och samma plats uppstår det kontakt mellan dessa språk. Att svenskan i Finland ständigt är i kontakt med finskan påverkar naturligtvis språkbruket, och en del av finlandismerna är resultat av språkkontakten mellan svenskan och finskan. I språkkontakter där det ena språket är dominerande, såsom finskan i Finland, kan man tala om *asymmetrisk flerspråkighet* (Thomason 2001: 4) och oftast är då det språk som används av en mindre del av befolkningen ständigt utsatt för hot om domänförluster (Slotte & Forsman 2017: 16). Fenomenet där ett språk påverkar ett annat på grund av språkkontakt, kallas för *interferens* (Thomason 2001: 61).

Af Hällström Reijonen (2019a: 277, 279.) påpekar dock att inte alla skillnader mellan sverigesvenska och finlandssvenska handlar om språkkontakter mellan finskan och svenskan i Finland, utan de kan också handla om brist på språkkontakt mellan sverigesvenskan och finlandssvenskan. Ibland kan finlandssvenskan gå före i utvecklingen men det är mycket vanligare att utveckling sker snabbare i sverigesvenskan än i finlandssvenskan. Det är det som också har skett med böjningen av ordet *besluta*.

Språkbrukarna av den dominanta varieteten tenderar att antingen explicit eller implicit utgå ifrån att deras norm gäller för de icke-dominanta varieteterna. Språknormer för den icke-dominanta varieteten kan då anses som avvikande och säreget språkbruk. Avvikelserna från den dominanta varietetens normer kan visserligen tyda på bristande kunskaper eller inflytande från ett annat språk, men avvikande språkbruk kan också vara ett medvetet sätt att markera den egna identiteten och distansera sig från det området där den dominanta varieteten används. När det gäller finlandssvenskan är det inte alltid så klart vilka särdrag som anses som acceptabla. (Laureys 2013: 237.) Laureys (2013: 238) konstaterar dock att det är viktigt att acceptansgränsen avgörs av språkvårdens aktörer i Finland och inte i Sverige.

2.2 Språkvården och tidningsspråk

Det finns olika typer av språkplanering men i denna avhandling koncentrerar jag mig på språkplanering som gäller skriftspråkets normer eftersom mitt undersökningsmaterial består av tidningstexter. När det gäller språkplanering som handlar om ordförrådet, stavningen och grammatiken talar man om *korpusplanering* som ofta betyder samma som språkvård. Denna typ av planering handlar vanligtvis om skriftspråk som oftast är mer standardiserad än talspråket. (Teleman 2003: 7.)

Språkvården kan organiseras på många olika sätt och när det gäller pluricentriska språksamhällen kan olika länder ha olika roller. När det gäller svenskans språkvård har Finland och Sverige egna språkvårdsorganen. (Laureys 2013: 240.)

I Sverige växte intresset för grammatik på 1800-talet. Ordböcker så som *A. F. Dalins ordbok* (1850–1853) och *Svenska Akademiens ordlista* från 1874 och framåt, blev betydelsefulla för morfologin och mot slutet av 1800-talet växte intresset för språkriktighetsböcker. (Teleman 2003: 109). I dag är *Språkrådet* det officiella organet för språkvården i Sverige (Institutet för språk och folkminnet (a)²). I Sverige finns det också andra språkvårdsorgan såsom *Svenska Akademien* som ger ut de centrala språkverktygen *Svenska Akademiens ordbok* (SAOB), *Svenska Akademiens ordlista* (SAOL) och *Svenska Akademiens grammatik* (SAG). Inom språkvården är Svenska Akademien den viktigaste aktören i Sverige. (Laureys 2013: 241.)

Riktlinjen för den finlandssvenska språkvården är att finlandssvenskan inte får skilja sig för mycket från sverigesvenskan, men det finns till exempel vissa ord och uttryck som är speciella för finlandssvenskan och som är nödvändiga för att kunna uttrycka finlandssvenska språkbrukarnas verklighet och kultur. (Reuter 2015: 37.) Även om finlandssvenskan i princip följer samma rekommendationer som sverigesvenskan, har svenskan också helt annorlunda omständigheter i Finland och Sverige, och därför ställs det olika krav för finlandssvensk och sverigesvensk språkvård. Det är naturligt att ett levande språk mer eller mindre förändras sig över tiden, men ett språk kan också påverkas medvetet genom språkplanering. (Teleman 2003: 7.)

² <https://www.isof.se/om-oss/kontakt/sprakradet.html>

I Finland blev språkvården mer organiserad och på 1970-talet grundades en statlig språkmyndighet. I dag är *Institutet för de inhemska språken* (tidigare *Forskningscentralen för de inhemska språken*) den viktigaste språkvårdsmyndigheten i Finland. Den ger bland annat rekommendationer för standardspråket, utarbetar ordböcker och ger råd i språk- och namnfrågor gällande de nationella språken samt de officiella minoritetsspråken.

Institutet för de inhemska språken arbetar också mot onödiga finlandismer och har publicerat *Finlandssvensk ordbok* (2008) som är sammanställd av Charlotta af Hällström-Reijonen och Mikael Reuter. Ordboken innehåller cirka 2550 finlandismer och ger rekommendationer i deras användning samt allmänsvenska motsvarigheter för finlandismer. Af Hällström-Reijonen (2019b: 121) påpekar dock att den finlandssvenska språkvården handlar också om mycket annat än bara finlandismer. Numera har språkvården ett särskilt intresse för det offentliga språkbruket och detta gäller bland annat medier.

Språkvården har länge varit intresserad av mediespråk men först på 1980-talet blev mediespråkvården i Finland mer systematisk. Den finlandssvenska radion och televisionen fick en egen språkvårdare 1983 då *Runradion* slöt ett avtal med Forskningscentralen för de inhemska språken (numera Institutet för de inhemska språken). Dagstidningarna har också samarbetat med språkvårdarna, och 1994 slöts det ett avtal mellan Forskningscentralen och Hufvudstadsbladet. (Gustafsson 2017b: 163–164.) Mikael Reuter påbörjade 1986 språkspalten *Reuters ruta* där han svarade på finlandssvenska språkbrukarnas språkliga frågor och problem av olika slag. Många finlandismer har också diskuterats i Reuters rutor. Reuters rutor publicerades i Hufvudstadsbladet från 1986 till 2013, alltså i 27 år. I Reuters ruta 18/9 2002 behandlades användningen och böjningen av verbet *besluta*. Numera finns alla Reuters rutor digitaliserade och insamlade på språkinstitutets webbsida³.

Enligt Vincze (2017: 109–111) läser en stor del av finlandssvenskarna dagstidningar och ett motiv till att läsa finlandssvenska tidningar är att upprätthålla kontakt till det svenska språket. För en del läsare kan medietexterna även vara den enda kontakten med standardspråket i både tal och skrift (Gustafsson 2017a: 128) och för många ger tidningstexterna också en modell för vad som uppfattas vara gott standardspråk. Genom att påverka läsarnas språk påverkar

³ Reuters rutor finns på Språkinstitutets webbsida:
https://www.sprakinstitutet.fi/sv/publikationer/sprakspalter/reuters_rutor_1986_2013

medietexterna språkutvecklingen (Gustafsson 2017b: 161.) Språket i tidningar har alltså en betydande inverkan på språkutvecklingen och därför är journalisterna en viktig målgrupp för språkvården (Af Hällström Reijonen 2019b: 148). Medierna kan också fungera som viktiga plattformar för språkdebatten och har också därför en viktig roll (Laureys 2013: 233).

Skriftspråksnormerna för finlandssvenska och sverigesvenska är gemensamma och det förväntas att de skriftliga medietexterna följer skriftspråkets normer och inte innehåller dialektala eller regionala drag. De finlandssvenska journalisterna lever dock i olika språkmiljöer och i ett tvåspråkigt samhälle ska också de svenskspråkiga journalisterna ha goda kunskaper i finska. Eftersom modersmålet för majoriteten är finska, är finlandssvenska journalister ofta tvungna att översätta till exempel intervjuer. (Gustafsson 2017a: 126–127.)

Enligt af Hällström-Reijonen (2012) har språkvården inte lyckats så bra med att jobba mot finlandismer. Hon konstaterar att en orsak till detta kan vara att språkvården har varit för långsam, och det är svårt att efteråt börja arbeta mot finlandismer som redan är etablerade. Språkvården borde lyckas rensa bort felaktiga drag genast, så att de aldrig hinner bli etablerade.

2.3 Finlandismer

Finlandismerna definieras som ord, ordformer eller uttryck som i princip används bara i Finland eller används i en annan betydelse i Sverige. Finlandismerna kan handla om grammatiska skillnader, till exempel ordböjning såsom i verbet *besluta*. En del finlandismer är ett resultat av finskt inflytande, men det finns finlandismer med olika ursprung. (Reuter 2015: 15.)

Vissa finlandismer är ursprungligen allmänsvenska ord som inte längre används i Sverige men som fortfarande är i bruk i finlandssvenskan, eller ord som har en annan betydelse eller ett annat grammatiskt mönster i sverigesvenskan. Sådana föråldrade grammatiska mönster, ord eller uttryck kallas för *arkaismer*, till exempel ordet *pulpet* i stället för ordet *skolbänk*. Också de ålderdomliga böjningsformerna *besluter*, *beslöt* och *beslutit*, som jag i denna avhandling undersöker anses som arkaismer. Bergroth (1992 [1928]:11) skriver om passiv och aktiv differentiering. *Passiv differentiering* betyder att ett ord eller uttryck blir kvar i

finlandssvenskan även om det anses som ett föråldrade uttryck i sverigesvenskan eller att ett uttryck utvecklas på olika sätt i finlandssvenskan och sverigesvenskan. *Aktiv differentiering* i sin tur innebär att finlandssvenskan utvecklas medan sverigesvenskan inte förändras.

Särdrag som är typiska för finlandssvenskan har hittats redan i texter som är skrivna på 1600-talet och finns på alla språkliga nivåer. Vanligtvis syftar begreppet *finlandism* på ord och uttryck som används i svenskan i Finland, men egenheter som beror på inflytande från finskan förekommer också inom syntaxen, semantiken och morfologin. (Reuter 2015: 15.)

Syntaktiska finlandismer handlar till exempel om ordföljd, användning av vissa prepositioner eller sådana genitivkonstruktioner som är typiska för finskan. Ett exempel på en sådan genitivkonstruktion är genitivkedjor, som är vanliga i finskan men främmande i svenskan. (Reuter 2015: 18.) En av de prepositioner som används på olika sätt i finlandssvenskan än i sverigesvenskan är *åt*. Uttryck som *det hände åt Maria* (sv. *det hände Maria*) är vanliga i finlandssvenskan men inte i sverigesvenskan. (Martola 2009: 47)

Som morfologiska finlandismer räknas avvikande genus (finsv. *ett botten*, svsv. *en botten*), böjningsformerna (finsv. *besluter*; *beslutit*, svsv. *beslutar*; *beslutat*) och pluralformer som inte rekommenderas av språkvården (finsv. *hobbyn*, svsv. *hobbyer*). Också reducerade talspråksformer som *huse´* (svsv. *huset*) är vanliga för finlandssvenskan. (Reuter 2015: 19.)

Uttryck och ord som också används i sverigesvenskan men som har en annan betydelse i finlandssvenskan kan kallas för *semantiska finlandismer* (Reuter 2015: 17). De flesta semantiska finlandismerna är relativt etablerade i talspråket (till exempel *slippa* i betydelsen 'kunna komma'; *hamna* i betydelsen 'bli tvungen att').

Alla finlandismer anses inte som fel utan det finns också finlandismer som fyller en lucka i ordförrådet, dvs. ord för företeelser som inte finns i Sverige (t.ex. finsv. *abiturient*, svsv. en elev i sista klassen i gymnasiet). Finlandismerna kan alltså delas in i olika kategorier enligt hur accepterade de är. Reuter (2015: 24–28) delar in finlandismer i fem kategorier:

1) Officiella ord och uttryck: Till den här kategorin hör ord som fyller en lucka i ordförrådet, delvis svenska ord för finländska företeelse (t.ex. *läroplikt*, *mognadsprov*) och delvis ord med en rikssvensk motsvarighet (t.ex. finsv. *ministerium*, svsv. *departement*)

2) Finlandismer som är etablerade i de flesta stilarter: Finlandismer som kan användas i de flesta sammanhang och som är relativt etablerade (t.ex. finsv. *knackkorv*, svsv. närmast *varmkorv*).

3) Mindre accepterade finlandismer: Till den här kategorin hör största delen av finlandismerna. En del av finlandismerna som hör till den här kategorin är gamla och relativt etablerade. Dessa finlandismer accepteras i vardagligt talspråk (t.ex. finsv. *batteri*, svsv. *värmeelement*; finsv. *remont*, svsv. *renovering*)

4) Vardagliga uttryck och slang: Förekommer vanligtvis bara i talspråk och accepteras inte i skrift (t.ex. finsv. *kiva*, svsv. *bra/kul*; finsv. *roskis*, svsv. *soptunna*)

5) Förskjutet betydelseinnehåll: Ord som förekommer också i sverigesvenskan men som i finlandssvenskt språkbruk används i en annan betydelse (t.ex. *söka* i betydelsen 'hämta'; *slippa* i betydelsen 'kunna komma/få komma').

Som en egen kategori nämner Reuter (2015: 23) också "tillfälliga fel" som kan till exempel vara tillfälliga översättningsfel som börjar användas i texter. De räknas egentligen inte som finlandismer men de kan bli sådana.

Af Hällström-Reijonen (2012: 82) nämner också *statistiska finlandismer*. Till statistiska finlandismer hör sådana språkliga drag som är vanligare i finlandssvenskan men som i viss mån förekommer också i sverigesvenskan. Af Hällström-Reijonen påpekar att "för den praktiska språkvården är det av högsta relevans att diskutera statistiska finlandismer." En statistisk finlandism kan utvecklas till en absolut finlandism på grund av förändringar i språkbruket.

Språkbruket är alltid föränderligt och därför är språkliga varieteter alltid öppna för nytt språkmaterial, till exempel genom språkkontakter. När det gäller finlandssvenskt språkbruk talar Reuter (2015: 16–17) om *öppet* och *slutet system*. Till det slutna systemet hör sådana språkliga drag som är gångbara åtminstone i vardagligt språkbruk och är gemensamma för alla finlandssvenska språkbrukare. Till det slutna systemet kan man räkna bland annat centrala finlandssvenska uttalsdrag och fasta ord och uttryck. Det öppna systemet består av sådana språkliga drag som många av finlandssvenska språkbrukare upplevs som fel eller som dialektala och som undviks åtminstone i officiella sammanhang.

2.4 Verbböjning och verbet *besluta*

I svenskan har verben ett relativt rikt böjningssystem som omfattar kategorierna finithet, modus, tempus och diates. Inom kategorin finithet delas verbens former in i *finita* och *infinita* former. De finita formerna, presens, preteritum och imperativ, anger att verben står som huvudord i satsens predikatled och inte är underordnad. De finita formerna kan ensam bilda predikat i en sats. De infinita formerna, infinitiv och supinum, kan däremot aldrig stå ensam utan kräver alltid en så kallad hjälpverb. Supinumformen får också en temporal betydelse när den förknippas med hjälp verbet *ha*. (SAG 2: 534, 543.)

Modus är en formkategori som visar talarens hållning till yttrandet eller vilken språkhandling yttrandet ska räknas som. I svenskan finns det tre modus; indikativ som är så kallat neutralt modus, imperativ som uttrycker uppmaning och konjunktiv som uttrycker något tänkt eller önskat, något som talaren inte är säker på. (SAG 2: 543.)

Kategorin *tempus* uttrycker tidslinjen, alltså när satsens aktion har skett. Kategorin *tempus* omfattar presens och preteritum och tempusböjning är möjlig bara i indikativ. Presens anger nutid eller framtid och preteritum anger förfluten tid. (SAG 2: 543.) I denna undersökning koncentrerar jag mig mest på tempusböjningen.

Diates är en böjningskategori som visar förhållandet mellan satsens subjekt och verbhandling. I svenskan finns det två diateser: aktiv och passiv. Både finita och infinita verb kan böjas i diates. (SAG 2: 543.)

Verben kan också delas in i två huvudgrupper, svaga och starka verb, enligt böjningen. Svaga verb bildar preteritum med suffix (t.ex. skicka-de) medan starka verb bildar preteritum utan suffix och ofta med vokalväxling i stammen (t.ex. fara – for). De svaga verben delas in i tre konjugationer och de starka verben bildar den fjärde konjugationen. (Hultman 2013: 156.) Dessa indelningar fanns redan i fornsvenskan. I fornsvenskan böjdes verb också efter person och numerus, men den typen av böjning finns inte kvar i den moderna svenskan. (Pettersson 2005: 107–108.) Vissa verb, så som verbet *besluta*, kan ha två möjliga böjningsparadigm, det vill säga verbet kan ha både svag och stark böjning (SAG 2: 575). En del morfologiska förändringar sker på grund av analogisk förändring (Pettersson 2005: 42).

Analogisk förändring är en lingvistisk process där det sker generalisering, dvs. ett ord eller en form börjar följa en viss modell som finns i andra liknande ord (Campbell 2013: 91). I en relativ analogisk förändring kan förändringen, enligt Campbell (2013: 92), presenteras som en ekvation ($a/b = c/x$). Det betyder att till exempel ordböjningen börjar följa vissa modeller (skicka > skickade = sticka > x). Analogisk förändring kan till exempel handla om förändringar i verbböjning. Till exempel starka verb i svenskan kan över tiden börja böjas som svaga verb som följer vissa regler. Detta har skett med verbet *besluta* som tidigare hade en stark böjning (*besluter, beslöt, beslutit*) men som har börjat böjas enligt den första konjugationen (*beslutar, beslutade, beslutat*).

Genom tiden har många starka verb börjat böjas som svaga verb, men en del svaga verb har också övergått till stark böjning, till exempel *skriva* och *hinna* (Wessén 1958:195–196). Dessutom kan ett verb böjas enligt flera konjugationer (SAG 2: 544), och det gäller i princip också verbet *besluta* även om det andra böjningsparadigmet anses vara arkaistiskt. Samma verb kan också föredra böjningsformer av olika konjugationer och detta kallas för *saxad böjning* (SAG 2: 544).

Verbet *besluta* är ett exempel på ett verb som utan betydelskillnad växlar mellan böjningsparadigmen. Mestadels när ett verb växlar mellan svag böjning efter första konjugationen och stark böjning, gäller växlingen inte hela paradigmet utan oftast bara preteritum och ibland också supinum, men mer sällan presens. (SAG 2: 575.)

Om man däremot böjer verbet *sluta* enligt den första konjugationen har den en annan betydelse än verbet *sluta* som böjs enligt den starka böjningen. I SAOL 14 (2015) presenteras tre verb som har grundformen *sluta*: **1. *sluta*** som böjs enligt den första konjugationen och betyder *komma till ett slut*, **2. *sluta*** som böjs saxad, har de samma böjningsalternativ som verbet *besluta* och betyder *resultera*, **3. *sluta*** som har stark böjning och betyder *stänga, tillsluta* eller *ingå avtal*, även *dra slutsats*.

De moderna skriftspråksnormerna för svenskan rekommenderar att verbet *besluta* böjs enligt den första konjugationen. Verben i första konjugationen får böjningssuffixet *-r* i presens, *-de* i preteritum och *-t* i supinum (SAG 2: 558). Det starka böjningsparadigmet anses som ålderdomligt, speciellt när det gäller presens- och supinumformen (af Hällström-Reijonen & Reuter 2008).

Enligt Dalins ordbok från 1850-talet böjs verbet *besluta* på samma sätt som verbet *sluta*, som har två möjliga böjningsparadigm (*sluta, sluter, slöt, slutit* eller böjning efter den första konjugationen) beroende på betydelsen. Redan 1874 presenteras det ett annat böjningsparadigm med presensformen *beslutar*, preteritum *beslutade* och supinum *beslutat* i *Svenska Akademiens ordlista* (SAOL 1). I SAOL 1 presenteras det två olika böjningsparadigm men det nyare paradigmet nämns först.

I SAOL 11 från 1986 presenteras fortfarande de båda böjningsformerna men presensformen *besluter* och supinumformen har markerats som även-form medan preteritumformen *beslöt* har markerats som eller-form. I inledningen till den elfte upplagan av SAOL förklaras det att den form som står först rekommenderas i första hand, i andra hand den som föregås av *eller* och i tredje hand den som föregås av *även*.

Finlandssvenska ordboken (Reuter & af Hällström-Reijonen 2008) rekommenderar böjningsparadigmet *besluta, beslutar, beslutade, beslutat*, och påpekar att det gamla böjningsparadigmet är ålderdomligt även om det inte är oriktigt. I SAOL 13 som gavs ut två år före Finlandssvenska ordboken, presenteras de båda preteritumformen (*beslutade* el. *beslöt*) och båda supinumformen (*beslutat* äv. *beslutit*) men presensformen *besluter* finns inte med.

I SAOL 14 (2015) har man fortfarande med preteritumformen *beslöt* som alternativ till *beslutade*, men presensformen *besluter* och supinum *beslutit* finns inte längre i denna volym. Eftersom det finns två likvärdiga preteritumformer som presenteras i SAOL 14, har verbet *besluta* en alternativ, saxad böjning vid sidan av det böjningsmönster som följer den första konjugationen.

2.5 Korpuslingvistik

En korpus brukar definieras som en samling autentiska texter och det kan handla antingen om skrivna texter eller talat material. Korpusar kan användas i olika typer av forskning och då språkforskning görs med hjälp av korpusar kallas det för *korpuslingvistik*. (McEnery & Hardie 2012: 1.)

Numera förutsätter man att en korpus är i datorläsbar form, men en korpus kan också vara en samling texter på papper eller ljudinspelningar som ofta är i transkriberad form (Berglund Prytz 2012: 208–209). Korpusar i datorläsbar form ger en möjlighet att studera en stor mängd data i rimlig tid. Att manuellt gå igenom en stor textdata som inte är i datorläsbar form skulle ta för mycket tid och risken för fel skulle bli större. (McEnery & Hardie 2012: 1.)

Vanligtvis innehåller korpusar också mer information än själva texterna, till exempel information om vem som har producerat materialet och övrig lingvistisk information. (Berglund Prytz 2012: 209–210). Oftast presenteras resultaten i en konkordans vilket innebär att man ser sökträffarna i sin kontext (McEnery & Hardie 2012: 2). Syftet med konkordanserna är att de ger information om ordets språkliga omgivning (Lagerholm 2013:50). Textens ord kan också vara annoterade, det vill säga försedda med information om till exempel ordklass och lemma (grundform). Om ordet är annoterat har man till exempel möjlighet att med ett sökord få fram ordets alla böjningsformer eller välja att man endast vill se på ordet som substantiv. Oftast ger korpusarna också pålitlig information om frekvensen. (McEnery & Hardie 2012: 28.)

Att sökresultaten visas i form av konkordansrader och som statistik möjliggör både kvantitativa och kvalitativa analyser i korpuslingvistiska studier. Inom korpuslingvistiken anses kvantitativa och kvalitativa analyser som lika viktiga (McEnery & Hardie 2012: 2).

Med Språkbankens Korp⁴-verktyg (Borin; Forsberg; Roxendal 2012) har man också möjlighet att söka på *ett lemgram*. Att söka på ett ord som lemgram innebär att Korp söker alla böjningsformer som är taggade i grundformen. (Språkbankens användarhandledning⁵.) Mina sökningar beskriver jag noggrannare i kapitel 4.1.

⁴ <https://spraakbanken.gu.se/eng/publikationer/korp-%E2%80%93-corpora-infrastruktur-sprakbanken>

⁵ <https://spraakbanken.gu.se/verktyg/korp/anv%C3%A4ndarhandledning>

3 Tidigare forskning

Hugo Bergroths klassiska verk *Finlandssvenska –Handledning till undvikande av provinsialismer i tal och skrift* (1992[1928]) är ett basverk för språkvården och undersökningen kring finlandssvenska särdrag. Den första upplagan kom ut 1917, och 1928 publicerades den andra omarbetade upplagan. I *Finlandssvenska* går Bergroth grundligt igenom de finländska provinsialismerna (kallas också för finlandismer) och ger en detaljerad beskrivning av finlandssvenskan i början av 1900-talet.

Efter Bergroths tid har bland annat Mikael Reuter skrivit om finlandssvenskan och finlandismer. I sitt verk *Så här ska det låta – om finlandssvenska och språkriktighet* (2015) behandlar Reuter bland annat finlandismer och syftet med verket är att lyfta fram avvikelser från rikssvenskan och ge rekommendationer.

Birger Liljestrand (1985) har gjort en undersökning om lexikaliska och grammatiska drag i finlandssvenska tidningstexter. En fullständig redovisning av undersökningen, *Juttu och sammetsfarmare – Notiser om finlandssvenskt tidningsspråk*, gavs ut 1985. Som material använde Liljestrand tre finlandssvenska tidningar, *Hufvudstadsbladet*, *Vasabladet* och *Jakobstads tidning* från mars 1982, och undersökningen grundade sig på excerpering av drygt 300 sidor. Resultaten visar att finlandssvenska särdrag förekommer i de alla tre tidningarna men de är mest frekventa i Jakobstads tidning som enligt Liljestrand är den mest provinsiella av de tre tidningarna. Finlandssvenska drag förekommer också mest i de mer talspråksnära textarterna såsom annonser.

Charlotte af Hällström-Reijonen (2012) har i sin doktorsavhandling (*Finlandismer och språkvård från 1800-talet till i dag*) undersökt användningen av och synen på finlandismer från 1800-talet till i dag. Hon tar också reda på hur språkvården har påverkat användningen av finlandismer, och såsom det har kommit fram har en stor del av finlandismer som är i bruk i dag varit i bruk för flera hundra år. Resultaten i undersökningen visar att finlandismer används av språkbrukare från alla åldersgrupper och även av de akademiskt utbildade informanterna. Finlandismer som ser ut som svenska ord lägger språkbrukaren inte märke till, och de är därför svårare att motarbeta. Till exempel de direkta lånen från finskan är lätta att upptäcka och undviks åtminstone i skrift. (af Hällström-Reijonen 2012:31.)

Af Hällström-Reijonen (2013) har i en annan undersökning visat att en stor del av finlandismerna som förekom i tidningar 1915 används fortfarande i 2010-talet. Resultatet visade att av 64 finlandismer från år 1915 används fortfarande åtminstone 46 på 2000-talet. Af Hällström-Reijonen påpekar att en del av finlandismerna kan ha påverkats av språkvården men vissa är väl etablerade.

Af Hällström-Reijonen (2019a) har också forskat på drag där språkutvecklingen i finlandssvenska och sverigesvenska inte sker i samma takt och orsakar skillnader mellan de två varieteterna. I undersökningen kom det fram att böjningen av orden *besluta* och *flera* skiljer sig mellan sverigesvenskan och finlandssvenskan. I finlandssvenskan är de arkaistiska böjningsformerna fortfarande i bruk och preteritumformen *beslöt* som fortfarande finns med i Svenska Akademiens ordlista är vanligare i finlandssvenskan än i sverigesvenskan. Det moderna böjningsparadigmet av verbet *besluta* har enligt resultaten varit i bruk i sverigesvenskan redan på 1800-talet men i finlandssvenska har det tagits i bruk först på 1960-talet. Resultaten visar också att det finns vissa drag där finlandssvenskan har utvecklats snabbare än sverigesvenskan. Till exempel stavningen *pappret* i stället för *papperet* har spridits tidigare i finlandssvenskan och har betraktats som en finlandism. Undersökningen var diakron och som material använde af Hällström-Reijonen Språkbankens korpusar från 1700-talet till 2000-talet.

4 Material och metod

I detta kapitel presenterar jag materialet samt insamlings- och analysmetoden. I det första delkapitlet (4.1) presenterar jag de korpusar som används i denna undersökning samt diskuterar valet av korpusarna och insamlingsmetoden. Analysmetoden beskriver jag i delkapitel 4.2 och i delkapitel 4.3 diskuterar jag metodvalet och forskningsetik.

4.1 Material

Mitt material består av ett urval av tidningstextkorpusar som finns i Språkbanken.

Språkbanken har en stor samling svenska texter av flera olika textarter. Sökningarna är gjorda i Korp som är ett webbaserat konkordansverktyg och fritt tillgänglig på nätet. Texterna i språkbankens Korp är annoterade och har försetts med lingvistisk information. Annoteringen möjliggör att jag får fram alla böjningsformer som är taggade till verbet *besluta* genom att använda lemgramsökning av grundformen *besluta*. För de böjningsformer som inte är taggade gör jag enskilda sökningar.

För att ta reda på hur verbet *besluta* används i sverigesvenska och finlandssvenska tidningstexter gör jag sökningar i korpussamlingarna *Tidningstexter* och *Finlandssvenska tidningstexter*. Korpusen *Tidningstexter* innehåller 37 korpusar (594,40 miljoner token) som består av textsamlingar av sverigesvenska tidningar. Den är betydligt större i den totala storleken (antal token) än korpusen *Finlandssvenska tidningstexter* som innehåller 30 korpusar (59,63 miljoner token). Att korpusen *Tidningstexter* är så mycket större i den totala storleken beror på att årgångarna av de tidningar som finns i denna korpussamling är fler än årgångarna av tidningarna i korpussamlingen *Finlandssvenska tidningstexter*.

Korpusarna innehåller material från flera olika tidningar men i denna undersökning har jag valt att använda korpusar som består av tidningarna *Hufvudstadsbladet* (HBL) och *Göteborgs-Posten* (GP). Jag har valt att använda de alla fem årgångarna av HBL som finns i Korp: HBL 1991, HBL 1998 HBL 1999, HBL 2012–2013, HBL 2014. För att materialet skulle vara jämförbart, har jag valt fem årgångar av GP: GP 1994, GP 2001, GP 2002, GP 2012, GP 2013. Jag valde dessa årgångar av GP eftersom de var de närmaste årgångar med de fem årgångar som finns av HBL.

I Korp finns det flera tidningskorpusar att välja mellan, men jag har valt att använda GP och HBL eftersom språket antagligen är närmare standardspråket i dessa tidningar än i landskapstidningar och dessutom är HBL och GP de största tidningskorpusarna i Korp. Detta gör att korpusarna är mer jämförbara än till exempel landskapstidningar som skrivs i olika dialektområden och som utgör mindre korpusar.

Korpusarna av Göteborgs-Posten är större än korpusarna av Hufvudstadsbladet. Med mina sökningar fick jag 10 981 träffar i GP medan i HBL fick jag 3 946 träffar. Det är vanligt att korpusarna inte är av samma storlek i korpusbaserade undersökningar och då är det viktigt att jämföra relativa frekvenser eller procentandelar i stället för totalantalen. Relativa frekvensen anger hur många gånger ordet förekommer per million ord och den är viktig när man till exempel är intresserad av hur vanligt ett ord är i en korpus. Med procentandelen kan man jämföra förekomster med varandra. När jag jämför förekomsten av de arkaistiska böjningsformerna med de moderna använder jag procentandelar, men jag presenterar också relativa frekvenser när jag jämför förekomsten av de olika tempusformerna.

Materialet i Korp är annoterat vilket innebär att korpusen innehåller mer information än själva ordet. Eftersom materialet är annoterat har jag möjlighet att välja *Utökad sökning* och söka på verbet *besluta* med *lemgram* och då ger korpusverket alla böjningsformer som har matats in i lemgrammet *besluta*. För att vara säker på att sökningen visar alla de böjningsformer man ska ha med lönar det sig att kolla att alla former finns med i lemgrammet. Detta gjorde jag med Språkbankens Saldo⁶-verktyg. Lemgram-funktionen använder Saldos taggar. När det gäller verbet *besluta* är den arkaistiska presensformen *besluter* inte taggad i lemgrammet *besluta*. Därför gjorde jag två olika sökningar i både HBL-korpusarna och GP-korpusarna.

För att ta reda på hur de olika böjningsformerna används gjorde jag en lemgramsökning på verbet *besluta* och sökningen gav förekomsten av alla böjningsformer av verbet *besluta* utom presensformen *besluter*. Eftersom jag är intresserad endast av verbformer, väljer jag också ordklassen *verb*. Annars visar sökningen också participformerna. I denna undersökning är jag intresserad bara av de finita formerna och supinum, och därför uteslöt jag den infinita formen genom att välja msd-taggen *är inte infinitiv aktiv* och *är inte infinitiv s-form*. Även om man utesluter de infinitiva formerna kommer supinumformerna med i sökträffarna. För att få upp

⁶ <https://spraakbanken.gu.se/resurser/saldo>

presensformen *besluter* använder jag också *Utökad sökning*. Förekomsten av *besluter* sökte jag med ordsökningen och då visar sökningen bara denna form. För att få fram alla förekomster av *besluter*, väljer jag skiftlägesoberoende sökning. Passivformerna av de olika böjningsformerna, som är ganska få, har jag tagit med. Till exempel s-formen *beslöts* har jag tagit med i formen *beslöt*. Passivformen *beslötes* är taggad till verbet *besluta* även om *besluter* inte är det.

För att ta reda på hur de olika tempusformerna används i HBL och GP gjorde jag enskilda sökningar på alla tempusformer. Jag gjorde en lemgramsökning på *besluta*, valde ordklassen *verb* och till msd-taggen den tempusformen som jag söker.

Sökresultaten visas på tre olika sätt: KWIC (keyword in context), Statistik och Ordbild. I denna undersökning har jag använd de två första. KWIC visar sökträffarna i sin kontext, alltså meningen där ordet står i och möjligen också övrig lingvistisk information. Statistiken visar totalantalet och relativa frekvensen av sökträffarna. Eftersom jag är intresserad av procentuella andelar har jag räknat dem från statistiken och sökresultaten av de olika böjningsformerna presenteras som procentuella andelar. När jag diskuterat användningen av de olika tempusformerna anger jag både de procentuella andelarna och de relativa frekvenserna.

Som tillägg till korpusarna har jag fått tidningsartiklar av valda årgångar från HBL. Jag har brett om artiklar av valda årgångar som innehåller olika böjningsformer av verbet *besluta* och dessa artiklar ska jag använda som stöd till den kvalitativa analysen. Dessa artiklar finns i elektronisk form.

4.2 Analysmetod

I min undersökning analyserar jag sökresultaten både kvantitativt och kvalitativt.

Sökresultaten analyserar jag först kvantitativt och jämför förekomsterna av alla böjningsformer i HBL och GP. Därefter jämför jag förekomsten av de arkaistiska och moderna böjningsformerna av presens, preteritum och supinum. För att kunna jämföra förekomsterna i delkorpusar som är i olika storlek, jämför jag de procentuella andelarna. Jag jämför också de relativa frekvenserna av de olika tempusformerna. Den kvantitativa analysen baserar sig på sökresultatens statistik.

I den kvalitativa analysen speglar jag sökresultaten med den teoretiska bakgrunden och tidigare forskning. Jag analyserar vilka faktorer som möjligen har påverkat användningen av de olika böjningsformerna och vad som kan påverka variationen i användningen mellan finlandssvenska och sverigesvenska. Sökresultaten jämför jag också med böjningsformer som presenteras i olika upplagor av Svenska Akademiens ordlista (SAOL), grammatik som presenteras i Svenska Akademiens grammatik (SAG) och teoretisk bakgrund om språkvård samt språkvårdens syn på finlandismer.

De tidningsartiklar som jag har fått från HBL möjliggör att jag kan analysera de mest påfallande sökresultaten både kvantitativt och kvalitativt. I Korp finns det till exempel inte alltid information om skribenten eller om vilka slags artiklar sökträffarna förekommer i men med hjälp av de artiklar som jag har fått från HBL får jag tilläggsinformation som hjälper mig att analysera sökresultaten.

4.3 Metoddiskussion och forskningsetik

Genom att använda korpusar har jag tillgång till stora textsamlingar som är datorläsbara och detta ger mig möjlighet att undersöka större mängder av texter. Med hjälp av korpusar kan jag med en rimlig tidsinsats undersöka förekomsten av de olika böjningsformerna och göra kvantitativa jämförelser. Korpusarna utgör ett autentiskt material men det är viktigt att man inte blandar ihop korpusar och själva språket. Korpusarna möjliggör att man kan göra observationer av språket men är inte samma sak som själva språket (McEnery & Hardie 2012: 26). Dessutom består materialet endast av skriftspråket och resultaten berättar inte något om hur de olika böjningsformerna används i talspråket. Man kan alltså inte dra direkta slutsatser av de sökresultaten som presenteras i min undersökning men sökresultaten ger indikationer om användningen av de olika böjningsformerna av verbet *besluta* i skrift.

Att korpusarna i Språkbanken är annoterade ger möjlighet att söka bara vissa former av verbet *besluta*, men det kan också finnas fel i annoteringar, vilket betyder att alla förekomster inte dyker fram i sökresultaten. Sådana fall är dock marginella och när det är fråga om stora mängder av textsamlingar, påverkar inte dessa möjliga bortfallen resultaten. Ibland kan också

en konkordansrad förekomma flera gånger i sökträffarna till exempel på grund av att en text har publicerats flera gånger. Eftersom dessa fall är relativt få är det inte sannolikt att de påverkar resultaten, och därför plockar jag inte bort något från materialet.

Jag har valt att använda tidningstextkorporusar eftersom en stor del av språkbrukarna stöter på tidningstexter varje dag och tidningstexterna kan anses ha en betydande påverkan på språkbruket och språkutvecklingen (se t.ex. Gustafsson 2017b, Vincze 2017).

Tidningstexterna är dock inte någon enhetlig genre och tidningar innehåller flera olika typer av texter vilket innebär att stilen kan variera mellan de olika delarna av tidningen.

Eftersom tidningstexterna skrivs ofta av journalister som skriver dagligen och tidningsbyråer kan även ha korrekturläsare, återspeglar tidningsspråket också språkbruket av en liten del av befolkningen och därför är resultaten inte generaliserbara, men som sagt, ger sökningsträffarna indikationer om språkbruket.

En fördel med korpusundersökningar är att man kan upprepa undersökningen och få samma sökträffar genom att använda samma söksträngar. Som bilaga finns en lista på de söksträngar som jag har använt i denna undersökning. Söksträngarna ges i form av CQP-frågor med vilken man kan göra samma sökning genom att använda *Avancerad sökning* i Korp och välja samma delkorporusar som används i denna undersökning.

De korpusar som jag använder i denna undersökning är tillgängliga via nätet och öppna för alla, det vill säga det krävs inte forskningstillstånd för användning av tidningstextkorporusar av Hufvudstadsbladet och Göteborgs-Posten. Som tillägg till korpusarna använder jag också gamla artiklar av Hufvudstadsbladet och artiklarna har skickats till mig från HBL i elektronisk form. De artiklar som jag har fått är inte för offentligt bruk på samma sätt som korpusarna, och det material som jag har fått från HBL används bara i denna undersökning och materialet delas inte vidare.

5 Resultat och analys

I detta kapitel presenterar jag sökresultaten och jämför förekomsten av de olika böjningsformerna i *Hufvudstadsbladet* och *Göteborgs-Posten*. Först presenterar jag förekomsten av de olika tempusformerna och böjningsformerna (5.1) och efter det presenterar jag skillnaderna mellan användningen av presens- (5.1.1), preteritum- (5.1.2) och supinumformen (5.1.3). I delkapitlen 5.2, 5.3 och 5.4 analyserar jag sökträffarna kvalitativt.

5.1 Besluta i HBL och GP

Sökresultaten visar att användningen av de två olika böjningsparadigmen av verbet *besluta* varierar i finlandssvenska och sverigesvenska tidningstexter. De största skillnaderna gäller användningen av den arkaistiska presensformen *besluter*. Användningen av de olika tempusformerna varierar naturligtvis också inom tidningarna eftersom tidningstexter och narrativa textarter föredrar preteritumformen.

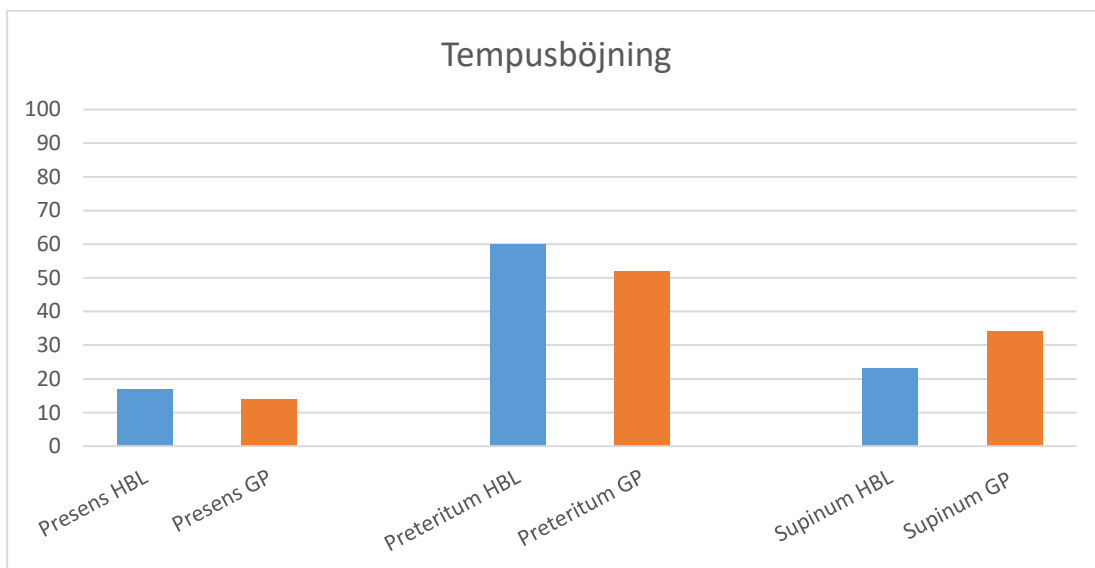

Diagram 1. Tempusböjning i HBL och GP, procentuella andelar

I relation till de andra böjningsformerna av verbet *besluta* är preteritumformen den tempusformen som används mest både i HBL och i GP. Av alla finita former utgör preteritumformen 52 % i GP och 60 % i HBL. Supinumformen är lite vanligare än

presensformen. I HBL utgör supinumformen 23 % och i GP 34 % medan presensformen i HBL utgör 17 % och 14 % i GP. Diagram 1 visar också att supinumformen används mer i GP än i HBL, medan preteritumformen i HBL är vanligare än i GP.

Att preteritumformerna av verbet *besluta* används mer än de andra tempusformerna syns också om man jämför de relativa frekvenserna, det vill säga förekomsten per million ord. Den relativa frekvensen för alla preteritumformerna är 68,1. För presensformerna är den relativa frekvensen betydligt mindre, bara 18,8 och för supinumformen 38,6.

Alla böjningsformer används i de fem årgångarna av HBL men det finns stora skillnader i användningen mellan de olika formerna. Preteritumformen är naturligtvis den formen som används mest när det gäller tidningstexter där det skrivs om någonting som har redan skett. Det finns dock ganska stor skillnad i användningen av de två olika preteritumformerna.

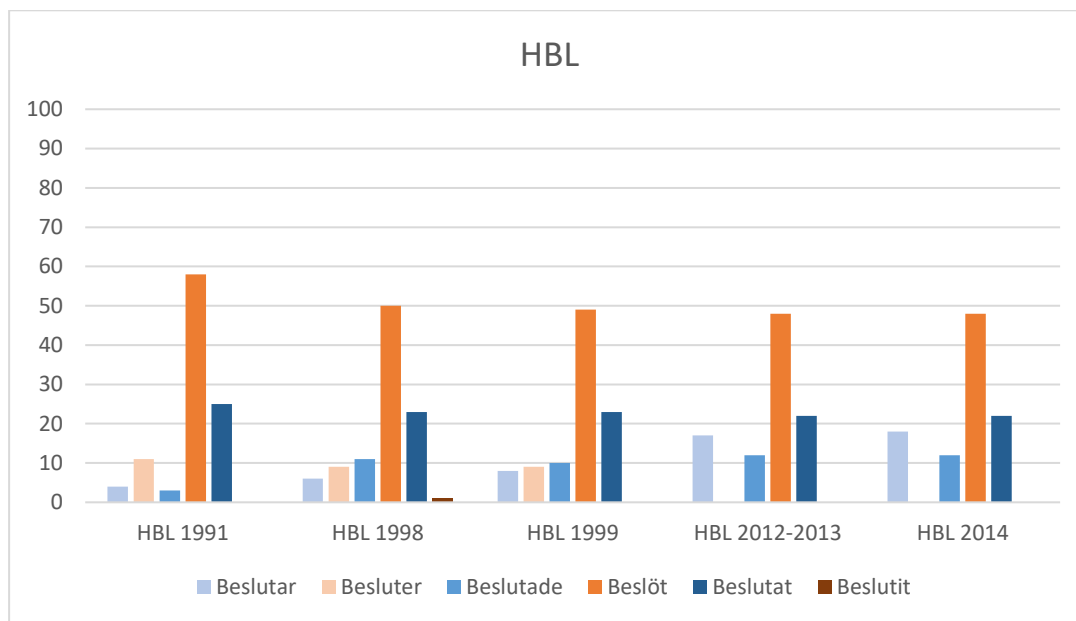

Diagram 2. Besluta i HBL, procentuella andelar

I diagram 2 ser man tydligt att preteritumformen *beslöt* används allra mest i alla årgångar när man jämför användningen i relation med de andra formerna. Användningen av det andra alternativet *beslutade* är betydligt mindre och även supinumformen *beslutat* används oftare än preteritumformen *beslutade*. Resultaten visar också att användningen av *beslöt* är relativt

stabil mellan 1998 och 2014, och mellan 1991 och 1998 har användningen minskat mindre än 10 procentenheter.

Användningen av preteritumformen *besluter* minskar i slutet av 1990-talet och där är förändringen ganska märkbar. Formen *besluter* förekommer några enstaka gånger i HBL 2012–2013 och 2014 men förekomsten är så minimalt att den inte syns i diagrammet. Även om de arkaistiska böjningsformerna används i presens och i preteritum förekommer supinumformen *beslutit* sammanlagt bara några tiotals gånger. Diagram 2 visar också att de olika böjningsparadigmen inte används konsekvent. De arkaistiska presens- och preteritumformerna används men inte supinumformen. Användning av de arkaistiska böjningsformerna minskar på 2000-talet, men användningen av den arkaistiska presensformen minskar tydligt mer än den arkaistiska preteritumformen.

I Göteborgs-Posten ser användningen av de olika böjningsparadigmen annorlunda ut. Den arkaistiska presensformen och supinumformen förekommer inte alls i GP. I GP är användningen av de två böjningsparadigmen också inkonsekvent.

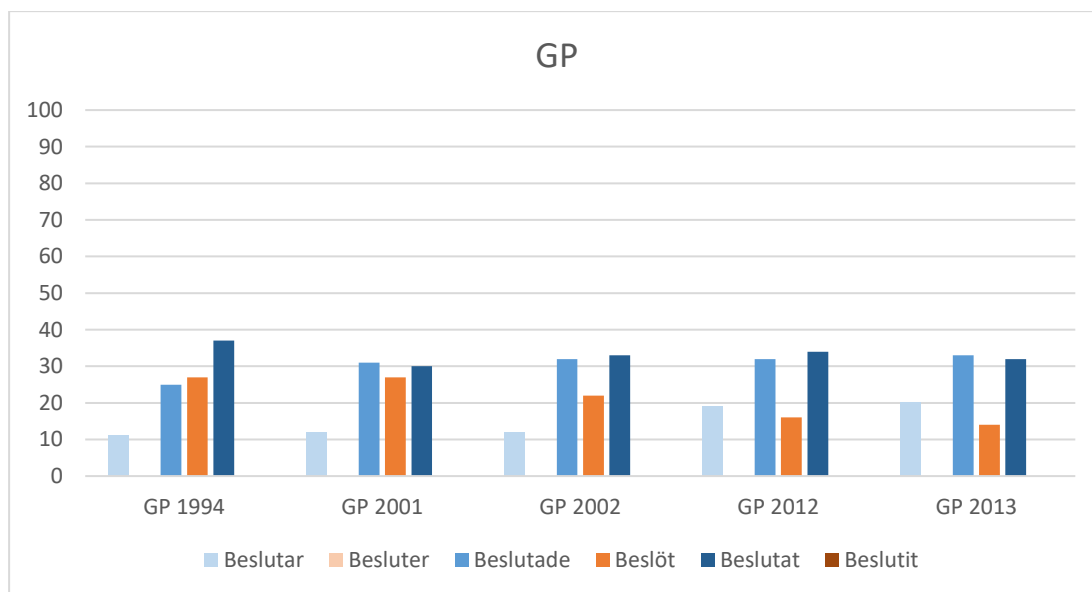

Diagram 3. Besluta i GP, procentuella andelar

I Göteborgs-Posten sker det inte märkbara skillnader i användningen av den moderna preteritumformen och supinumformen. Den arkaistiska preteritumformen används också nästan lika mycket som den moderna i GP 1994 och skillnaden är inte heller så stor i GP 2001. Användningen av den arkaistiska preteritumformen minskar på 2010-talet och i 2010-

talets GP är den moderna preteritumformen *beslutade* mycket vanligare än den arkaistiska *beslöt*. I GP 2014 är användningen av *beslöt* 13 procentenheter mindre än i GP 1994.

Hur vanliga dessa böjningsformer över huvud taget är i HBL och GP i de årgångar som används i denna undersökning, syns i de relativa frekvenserna. I tabell 1 presenteras de relativa frekvenserna av de olika böjningsformerna i HBL och GP.

Böjningsform	HBL	GP
beslutar	13,2	16,8
besluter	12,1	0,0
presens totalt	25,3	16,8
beslutade	16,3	34,5
beslöt	76,8	26,0
preteritum totalt	93,1	60,5
beslutat	35,0	39,4
beslutit	0,9	0,0
supinum totalt	35,9	39,4

■ den moderna formen
 ■ den arkaistiska formen
 ■ totalt

Tabell 1. *Besluta* i HBL och GP, relativa frekvenser

När man jämför de relativa frekvenserna av de olika böjningsformerna i HBL och GP ser man att preteritumformen är vanligare i HBL än i GP. Den relativa frekvensen av preteritumformerna i HBL är totalt 93,1 medan den i GP är 60,5. I HBL är alltså den relativa frekvensen 32,6 enheter större. Det finns också en tydlig skillnad i användningen av presensformer. Den relativa frekvensen i HBL är 8,5 enheter större och dessutom används de båda presensformerna i HBL medan det i GP används bara den moderna presensformen. När det gäller supinumformerna är de bara en aning vanligare i GP än i HBL (i HBL 35,9 och i GP 39,4).

5.1.1 Presensbøjningen

Den arkaistiska presensformen *besluter* förekommer i HBL men inte alls i Göteborgs-Posten. Formen *besluter* förekommer i alla årgångar i HBL men användningen på 2010-talet är betydligt mindre än på 1990-talet.

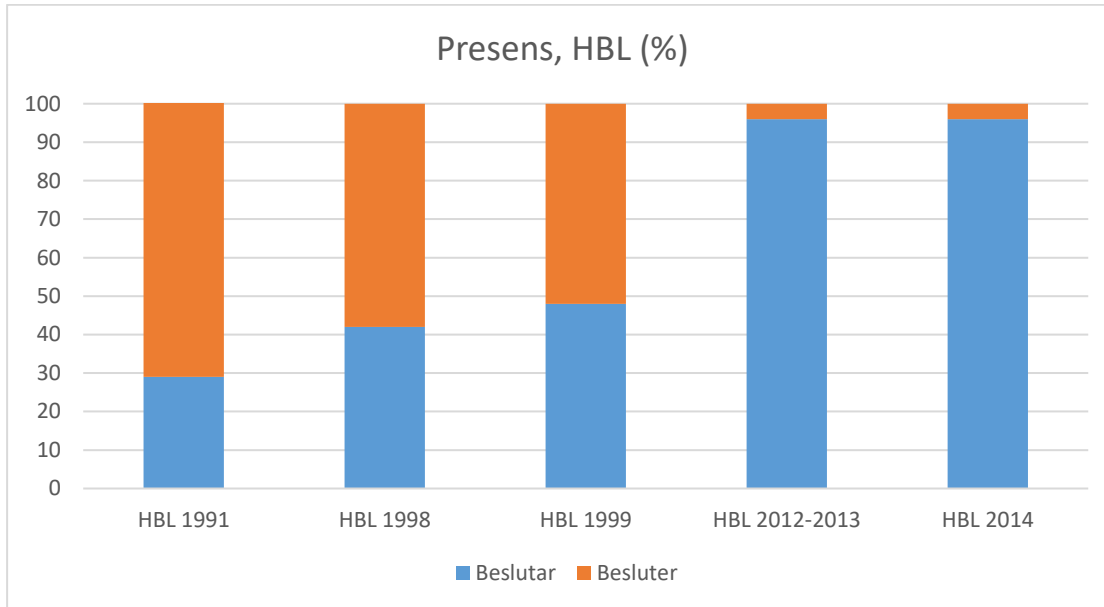

Diagram 4. Presens i HBL, procentuella andelar

I diagram 4 ser man att användningen av presensformen *besluter* minskar betydligt i början av 2010-talet. I början av 1990-talet var formen *besluter* mycket vanligare än *beslutar*, medan i 2010-talets HBL förekommer *besluter* bara några enstaka gånger. Eftersom det inte finns årgångar mellan 1999 och 2012 visar sökresultaten inte om förändringen har skett redan i början av 2000-talet eller närmare 2010-talet.

I HBL 2012–2013 och HBL 2014 förekommer *besluter* sammanlagt bara fyra gånger, två gånger i båda, medan i HBL 1998 förekommer den 159 gånger och i 158 gånger i HBL 1999. Intressant är att skillnaden mellan årgångarna 1991 och 1999 inte är så stora, men det händer en radikal förändring mellan årgångarna 1999 och 2012–2013. På 1990-talet minskar användningen av *besluter*. Från 1991 till 1998 minskar användningen 21 procentenheter och 6 procentenheter mellan 1998 och 1999. Förändringen mellan årgångarna 1999 och 2012–2013 är betydligt större, nästan 50 procentenheter.

5.1.2 Preteritumböjningen

När det gäller preteritum i HBL är den arkaistiska formen *beslöt* fortfarande på 2010-talet mycket vanligare än *beslutade* som rekommenderas av språkvården. Här ska man dock komma ihåg att preteritumformen *beslöt* anses som en accepterad böjningsform och den finns även med i den senaste upplagan av Svenska Akademiens ordlista (SAOL 14). Presensformen *besluter* däremot rekommenderas inte av språkvården. Den har inte funnits i SAOL sedan i början av 1990-talet och redan då fanns *besluter* bara med som en även-form. Det är intressant att skribenterna verkar växla mellan de olika böjningsparadigmen och använder presensformen av det moderna paradigmet och preteritumformen av det arkaistiska.

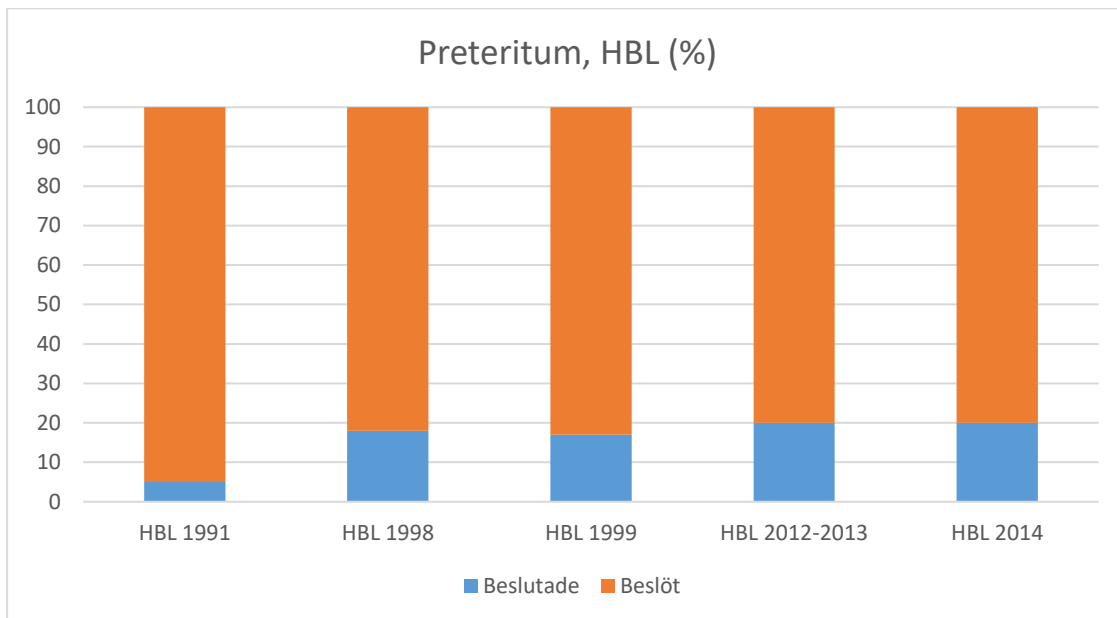

Diagram 5. Preteritum i HBL, procentuella andelar

Användningen av den arkaistiska böjningsformen minskar lite mot slutet av 1990-talet, men mellan 1998 och 2014 sker det egentligen inte någon märkbar förändring. Förändringen mellan HBL 1991 och HBL 1998 är 13 procentenheter. Användningen av *beslöt* i HBL 2012–2013 och HBL 2014 är bara under fem procentenheter mindre än i HBL 1998 och HBL 1999. Användningen av *beslöt* har alltså varit alltså ganska stabil under slutet på 1990-talet och 2010-talet i HBL. Av de arkaistiska böjningsformerna är *beslöt* den enda som dominerar fortfarande på 2010-talet.

Preteritumformen *beslöt* är också den enda arkaistiska böjningsformen som används i Göteborgs-Posten. I Göteborgs-Posten är den moderna presensformen *beslutade* vanligare.

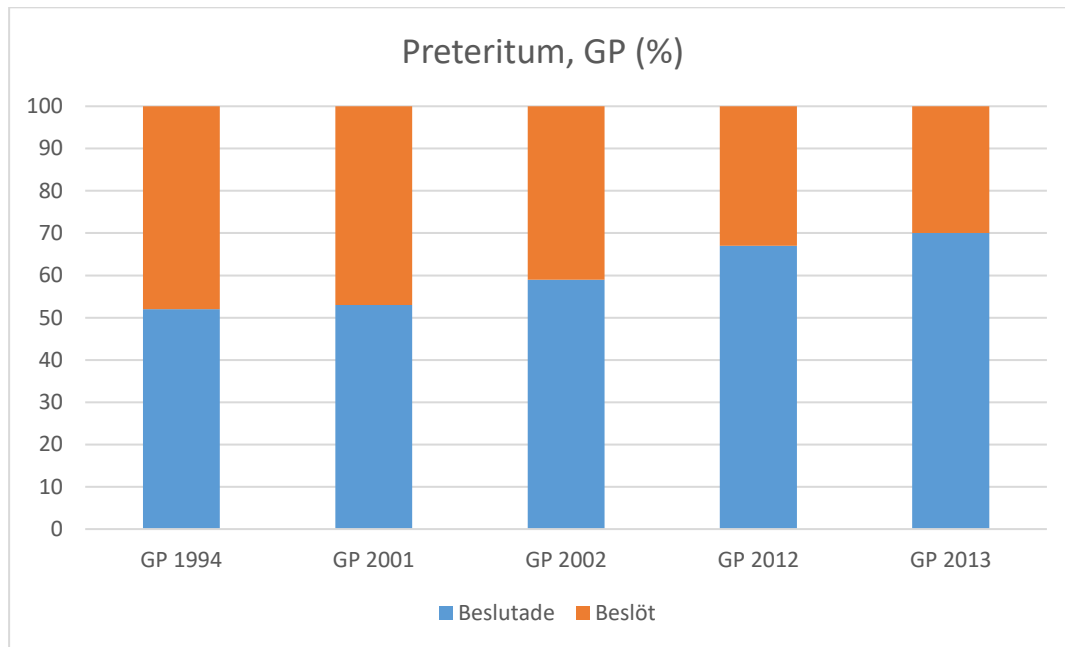

Diagram 6. Preteritum i GP, procentuella andelar

I diagram 4 ser man att i början av 1990-talet används både *beslutade* och *beslöt* ungefär lika mycket men användningen av formen *beslutade* stegvis växer under 2000-talet och i årgången 2013 är den betydligt vanligare än formen *beslöt*. I GP 2013 är 70 % av förekomsterna av preteritumformen av typen *beslutade*. Användningen av *beslöt* har minskar cirka 20 procentenheter mellan 1994 och 2013 i GP.

När man jämför användningen av de två preteritumformerna i HBL och GP ser man att den arkaistiska böjningsformen *beslöt* är vanligare i HBL än i GP. Både i HBL och GP är användningen relativt stabil även om användningen stegvis minskar i GP på 2000-talet.

5.1.3 Supinumböjningen

Av alla tempusformerna av verbet *besluta* är användningen av supinumformen mest enhetlig i GP och HBL. I båda tidningarna används den moderna böjningsformen *beslutat*, och den arkaistiska *beslutit* förekommer sammanlagt bara några tiotals gånger i HBL 1998 och HBL 1999. I GP används bara den moderna formen.

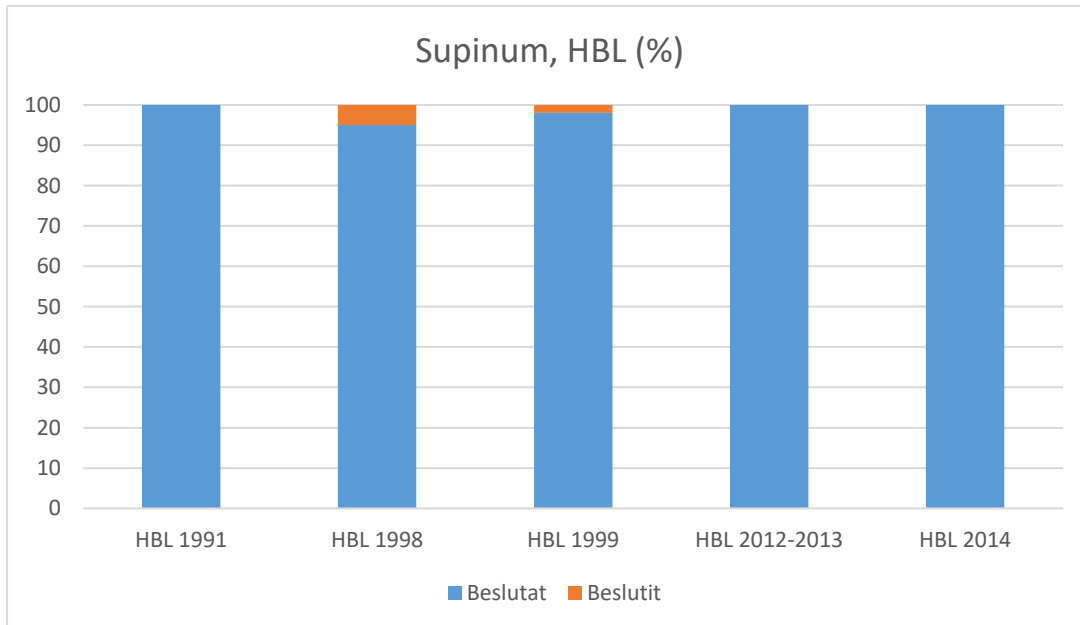

Diagram 7. Supinum i HBL, procentuella andelar

I diagram 5 ser man att i HBL 1998 är bara 5 % av alla supinumformer i formen *beslutit* och 2 % i HBL 1999. I HBL 1998 förekommer det 19 gånger och bara 8 gånger i HBL 1999. I de övriga årgångarna förekommer bara den moderna formen *beslutat*. När det gäller supinumformen sker det alltså inte märkbara förändringar mellan 1990- och 2010-talet.

5.2 Inkonsekvent användning av de olika paradigmen

Såsom man ser i de föregående kapitlen används de olika paradigmen inkonsekvent. I finlandssvenskan är både den arkaistiska och den moderna formen i bruk i presens och preteritum, medan den arkaistiska supinumformen inte längre används i HBL på 2010-talet och den förekommer bara i HBL 1998 och 1999. I GP används däremot båda preteritumformerna, *beslutade* och *beslöt*, men i presens och supinum används bara de moderna formerna, *beslutar* och *beslutat*. Även om den arkaistiska preteritumformen är i bruk i sverigesvenskan är den moderna formen vanligare. I finlandssvenskan är däremot den arkaistiska preteritumformen vanligare än den moderna. Den arkaistiska supinumformen *beslutit* förekommer bara några tiotals gånger i årgångarna av HBL mellan 1991 och 2014 och i årgångarna av GP förekommer den inte alls. Detta tyder på att av det arkaistiska böjningsparadigmet är supinumformen den formen som har försvunnit före presensformen i finlandssvenskan.

Förändringarna som sker i användningen är inte heller konsekventa. I HBL minskar användningen av den arkaistiska presensformen tydligt på 2010-talet. På 1990-talet är den arkaistiska formen *besluter* vanligare än den moderna *beslutar* men i årgångarna 2012–2013 och 2014 har den arkaistiska formen nästan försvunnit. I användningen av preteritumformerna sker det en liten förändring mellan HBL 1991 och 1998 men man ser inte någon förändring mellan 1998- och 2010-talet i HBL. I GP minskar användningen av *beslöt* under 2000-talet, men den används fortfarande i GP 2013.

Inkonsekvensen syns också i *Svenska Akademiens ordbok* (SAOL 14). Både den arkaistiska och den moderna preteritumformen finns med i SAOL 14 men av presens- och supinumformen presenteras endast de moderna formerna. I *Finlandssvensk ordbok* (Af Hällström-Reijonen & Reuter 2008) presenteras formerna *besluter* och *beslutit* som ålderdomliga. Det böjningsparadigm som presenteras i SAOL 14 påminner om saxad böjning, där preteritumformen är stark medan presens- och supinumformen är svag. I Reuters ruta 18/9 (2002) skriver Reuter att i svenskan böjs verbet *besluta* numera i huvudsak enligt den första konjugationen. Enligt mina sökresultat är dock preteritumformen *beslöt* mycket vanlig, speciellt i finlandssvenskan, och språkbrukarna verkar mest följa antingen böjningen

efter första konjugation eller den böjningsmönster som är saxad. I finlandssvenskan förekommer i viss mån också det arkaistiska böjningsparadigmet.

I *Svenska Akademiens grammatik* (SAG 2: 575) presenteras verbet *besluta* som ett exempel på verb som växlar mellan svag böjning efter första konjugationen och när det gäller denna typ av växling är det oftast preteritumformen som böjs starkt. Enligt SAG 2 kan också supinumformen ibland böjas efter stark böjning men sällan presensformen. När det gäller mina sökresultat och böjningsformerna som förekommer i HBL finns det en viss inkonsekvens mellan det som står i SAG 2 och mina sökträffar. Resultaten indikerar att finlandssvenskan inte följer samma principer som presenteras i SAG 2 när det gäller böjningen av verbet *besluta*. I HBL är nämligen förekomsten av den arkaistiska presensformen vanligare än den arkaistiska supinumformen.

Det är också viktigt att komma ihåg att språkvårdens rekommendationer oftast baserar sig på naturliga förändringar som sker i språkbruket (se t.ex. Kankaanpää 2015; Institutet för språk och folkminnen (b)⁷) Vissa rekommendationer kan bero till exempel på politiska frågor men oftast morfologiska förändringar har sitt ursprung i de naturliga språkförändringar. Presens- och supinumformen av verbet *besluta* bygger på suffixböjning medan det i preteritumformen handlar om vokalväxling och på så sätt är skillnaden mellan de två preteritumformerna större än skillnaderna mellan de två presens- eller supinumformerna. Detta kan vara en orsak till att preteritumformen *beslöt* är mer etablerad i språkbrukarnas ordförråd än *besluter* och *beslutit* och därför sker utvecklingen av de olika formerna inte i samma takt. Om språkvårdens rekommendationer baserar sig på naturliga språkförändringar och en stor del av språkbrukarna använder formen *beslöt*, finns det ingen anledning att ta den bort från ordböckerna.

5.3 Användning av *besluter* och *beslutit*

Den mest påfallande förändringen enligt mina sökresultat är den radikala minskningen i användningen av den arkaistiska presensformen *besluter*. För att analysera närmare minskningen som sker i HBL använder jag gamla artiklar från årgångarna 2013 och 2014 som

⁷ <https://www.isof.se/sprak/vad-ar-sprakvard/sprakvard-i-sverige.html>

jag har fått från HBL. Jag har också fått artiklar från årgångarna 1998 och 1999 som jag använder för att analysera förekomsten av supinumformen *beslutit*.

I de artiklarna där presensformen *besluter* förekommer ser man att denna form används åtminstone av tre olika skribenter men i alla artiklar syns inte skribentens namn. Eftersom förekomsten av *besluter* är så minimal i HBL på 2010-talet kan man inte dra direkta slutsatser men enligt mitt undersökningsmaterial används *besluter* i sådana artiklar som har en mer talspråksnära stil. Ingen av de artiklar som innehåller presensformen *besluter* är en nyhetsartikel. I materialet syns inte i vilken del av tidningen artikeln har publicerats men i materialet ser man att formen *besluter* förekommer i kolumnaktiga artiklar.

Den arkaistiska supinumformen *beslutit* förekommer sammanlagt bara några tiotals gånger i HBL 1998 och 1999. Formen *beslutit* används också av flera olika skribenter men cirka en tredjedel av alla förekomster är av en och samma skribent. I några artiklar syns inte namnet på skribenten men sammanlagt är det åtminstone 13 olika skribenter som använder formen *beslutit*. När det gäller olika textarter förekommer *beslutit* enligt mitt undersökningsmaterial i olika typer av artiklar. Mitt undersökningsmaterial indikerar inte att den arkaistiska supinumformen bara används i vissa textarter.

Presensformen *besluter* har försvunnit från Svenska Akademiens ordlista tidigare än supinumformen *beslutit* men ändå är förekomsten av *besluter* vanligare än förekomsten av *beslutit*. Enligt mina sökresultat är supinumformen vanligare tempusform än presensformen i tidningstexter (se diagram 1 och tabell 1), vilket betyder att valet av tempusformen inte ger en förklaring till varför den arkaistiska supinumformen används nästan inte alls medan den arkaistiska preteritum och presensformen förekommer i alla årgångar.

5.4 Är det fråga om en finlandism?

Sökresultaten visar att de arkaistiska böjningsformerna, speciellt i presens- och preteritumformer, är vanligare i finlandssvenska tidningstexter än i sverigesvenska tidningstexter. Presensformen *besluter* förekommer fortfarande i HBL på 2010-talet medan i GP förekommer den inte ens på 1990-talet. I HBL är preteritumformen *beslöt* vanligare än den moderna formen *beslutade*, och i GP är tvärtom *beslutade* vanligare. I GP har också

användningen av den arkaistiska preteritumformen minskat medan i HBL används det relativt stabilt i alla årgångar.

Om en finlandism definieras som ett ord, ordform eller uttryck som används princip bara i finlandssvenskan eller anses som dialektala eller ålderdomliga i sverigesvenskan, visar sökresultaten att den arkaistiska presensformen *besluter* ryms i denna definition, men sökträffarna indikerar också att *besluter* håller på att försvinna från det finlandssvenska tidningsspråket. På 1990-talet var formen *besluter* en mycket livskraftig finlandism och den var mycket vanligare än den moderna formen *beslutar*. På 2010-talet minskar användningen av formen *besluter* radikalt och den förekommer bara några enstaka gånger i HBL.

Formen *besluter* förekommer inte alls i den sverigesvenska tidningen GP men den förekommer i den finlandssvenska tidningen HBL, vilket tyder på att formen används i finlandssvenskan och är inte speciellt vanlig i sverigesvenskan. Detta betyder dock inte att *besluter* inte alls förekommer i sverigesvenskan men att ordet undviks i sådana sammanhang där man föredrar standardspråk. Formen *besluter* kan förekomma i talspråk eller landskapstidningar där dialekterna har större påverkan men ändå kan man dra slutsatsen att *besluter* verkar vara en form som inte används i den skriftliga standardvarieteteten i Sverige.

Att det sker en radikal minskning i användningen av den arkaistiska presensformen mellan slutet av 1990-talet och början av 2010-talet tyder på att formen *besluter* håller på att försvinna också från finlandssvenskan. Ändå tyder sökträffarna i denna undersökning på att böjningsformen *besluter* är mer ett finlandssvenskt särdrag eftersom den inte förekommer i GP alls på 1990- och 2010-talet. Att *besluter* inte heller finns som böjningsform i Korp är också ett tydligt tecken på att formen har försvunnit eller åtminstone håller på att försvinna från sverigesvenskan. Att användningen av *besluter* minskar i HBL först på 2000-talet medan den i GP används inte ens i början av 1990-talet tyder på att den moderna presensformen har tagits i bruk i finlandssvenskan senare än i sverigesvenskan.

Den arkaistiska preteritumformen *beslöt* används däremot i både finlandssvenskan och sverigesvenskan men enligt sökresultaten är den vanligare än *beslutade* i finlandssvenskan. I sverigesvenskan har användningen dock minskat medan det i finlandssvenskan inte har skett märkbara förändringar i användningen. I GP 1994 var under 50 % av alla preteritumformerna

av typen *beslöt*. I GP 2013 är siffran 30 %. Utöver att användningen har minskat har formen *beslöt* också använts mindre än *beslutade* i alla de fem årgångarna. I HBL används *beslöt* däremot mer i alla årgångar och 80 % av preteritumformerna i HBL 2014 är *beslöt* och i HBL 1991 till och med 95 %. Även om *beslöt* är vanligare i finlandssvenskan, förekommer formen också i sverigesvenskan och är inte en lika tydlig finlandism som presensformen *besluter* som i finlandssvenskan har varit vanligare än *beslutar* i HBL på 1990-talet. Preteritumformen *beslöt* passar dock in i gruppen *statistiska finlandismer*, det vill säga i språkliga drag som förekommer också i sverigesvenskan men som är vanligare i finlandssvenskan.

När det gäller supinumformen i mina sökresultat kan man knappast säga att den arkaistiska böjningsformen *beslutit* är någon särskilt livskraftig finlandism, eftersom den förekommer bara 18 gånger i HBL 1998 och 8 gånger i HBL 1999. I GP förekommer *beslutit* inte alls. Att den ändå förekommer i finlandssvenskan är ett tecken på att den fortfarande åtminstone i viss mån lever kvar i finlandssvenskan. Det är dock intressant att böjningsformen *beslutit* är med i de böjningsformer som finns i Saldo även om den inte förekommer alls i GP och förekomsterna i HBL är få, medan *besluter* som fortfarande används i HBL inte är med i det böjningsmönstret som presenteras i Saldo. Presensformen *besluter* har tagits bort från SAOL tidigare än supinumformen *beslutit*, vilket är en möjlig förklaring till varför *beslutit* har taggats till böjningsparadigmet i Saldo men *besluter* inte är med.

6 Diskussion

För över hundra år sedan skrev Hugo Bergroth sitt klassiska verk *Finlandssvenska -Handledning till undvikande av provinsialismer i tal och skrift*, som länge har fungerat som ett basverk för den finlandssvenska språkvården. Språkbruket har förändrat sedan Bergroths tid men språkvården är fortfarande intresserad bland annat av finlandismer och flera av de språkliga drag som Bergroth kallar för *provinsialismer* används ännu i dag. Redan i början av 1900-talet skrev Bergroth om passiv differentiering i finlandssvenskan, som innebär att det sker utveckling i sverigesvenska språkbruket men inte i finlandssvenskan och det orsakar differentiering mellan de två olika varieteterna.

När det gäller verbet *besluta* har det också skett utveckling i finlandssvenskan men utvecklingen har inte skett i samma takt. Enligt mina sökresultat är de arkaistiska böjningsformerna *besluter* och *beslutit*, som inte används i sverigesvenskan, särskilt livskraftiga former i finlandssvenskan heller. Utvecklingen har kanske inte varit lika snabb som i sverigesvenskan, speciellt när det gäller presensformen *besluter* men av 2010-talets Hufvudstadsbladet har *beslutit* försvunnit och *besluter* förekommer totalt bara tre gånger. Däremot preteritumformen *beslöt* är mycket vanlig fortfarande på 2010-talet och enligt mina sökresultat är *beslöt* en statistisk finlandism eftersom den är mycket vanligare i finlandssvenskan än i sverigesvenskan.

Den arkaistiska preteritumformen *beslöt* har en annorlunda ställning än de andra arkaistiska böjningsformerna. I den nyaste upplagan av Svenska Akademiens ordlista (SAOL 14) presenteras *beslöt* som ett alternativ till den moderna preteritumformen *beslutade*. Formen *beslöt* presenteras dock som även-form, vilket betyder att formen *beslutade* rekommenderas i första hand. I *Svenska Akademiens grammatik* presenteras *beslöt* som ett neutralt alternativ medan den arkaistiska presensformen och supinumformen beskrivs som marginella. För verb som växlar mellan svag böjning efter första konjugationen och stark böjning, är det vanligt att växlingen gäller endast preteritumformen (SAG 2: 574–575). Enligt mina sökresultat följer sverigesvenskan detta mönster eftersom preteritumformen *beslöt* var den enda arkaistiska formen som användes i GP mellan 1991 och 2013. Däremot i finlandssvenskan förekommer alla de arkaistiska formerna åtminstone i viss mån.

Efter Bergroth har det gjorts undersökningar om användningen av finlandismer och speciellt på 1980-talet växte det intresse för tidningstexter och mediaspråkvården blev mer systematisk. En stor del av språkbrukarna stöter på tidningstexter varje dag och mediaspråk kan påverka läsarens språkbruk. Speciellt i Finland där finskan är det dominerande språket, kan tidningstexterna ha en stor roll för finlandssvenskan och skriftnormerna. Därför har jag också valt att använda tidningskorpusar som material.

Forskningscentralen (numera Institutet för de inhemska språken) har sedan 1994 samarbetat med Hufvudstadsbladet och 1986 påbörjade språkvårdaren Mikael Reuter, som har skrivit mycket om finlandismer ur språkvårdens synvinkel, språkspalten Reuters rutor i Hufvudstadsbladet. I rutorna behandlade Reuter också frågor som gäller finlandismer och i september 2002 behandlade Reuter frågan om verbet *besluta* och lyfte fram de olika böjningsparadigmen. Finlandssvensk ordbok som gavs ut 2008 (Af Hällström-Reijonen & Reuter) presenterar 2550 finlandismer och det arkaistiska böjningsparadigmet av verbet *besluta* är en av dem. Enligt mina resultat sker den mest påfallande förändringen i presensböjningen i början av 2010-talet. Den arkaistiska presensformen *besluter* som används mer än den moderna *beslutar*, försvinner nästan helt från Hufvudstadsbladet på 2010-talet. Man kan inte exakt säga vad denna förändring beror på men samarbetet mellan Hufvudstadsbladet och forskningscentralen samt behandlingen av verbet *besluta* i Reuters rutor i början av 2000-talet, kan vara en möjlig förklaring. Språkvården har troligtvis varit en märkbar faktor när det gäller den radikalt minskade användningen av presensformen *besluter* i Hufvudstadsbladet.

Charlotta af Hällström-Reijonen (2019a) har undersökt språkliga drag som utvecklas i olika takt i finlandssvenskan och sverigesvenskan och enligt hennes resultat är böjningen av verbet *besluta* en av de dragen där språkutvecklingen i finlandssvenskan släpar efter. Enligt af Hällström-Reijonen tog de finlandssvenska skribenterna det moderna böjningsparadigmet i bruk först på 1960-talet medan det har varit i bruk i sverigesvenskan redan under första hälften av 1800-talet. Att utvecklingen i finlandssvenskan inte har skett så snabbt som i sverigesvenskan syns också i mina resultat, speciellt i användningen av presens- och preteritumformen. Att den arkaistiska preteritumformen fortfarande på 1990-talet är vanligare än den moderna formen i Hufvudstadsbladet är ett tecken på att den moderna formen har kommit i bruk senare i finlandssvenskan än sverigesvenskan, eftersom den arkaistiska

böjningsformen inte alls förekommer i Göteborgs-Posten. Det sker inte heller märkbara förändringar i användningen av den arkaistiska preteritumformen i Hufvudstadsbladet mellan 1990- och 2010-talet, medan användningen minskar jämnt i Göteborgs-Posten. Enligt mina resultat har det dock skett en tydlig förändring i användningen av presensformerna och den moderna formen *beslutar* har blivit mycket vanligare än formen *besluter* på 2000-talet.

De arkaistiska böjningsformerna är svenska ordformer och inte till exempel finska lånord såsom många andra finlandismer, och af Hällström-Reijonen (2012) påpekar att finlandismer som härstammar från finskan är oftast lättare att undvika, eftersom de är mer påfallande för språkbrukarna. Preteritumformen *beslöt* verkar också vara relativt etablerad i finlandssvenskt språkbruk eftersom användningen inte har minskar i Hufvudstadsbladet, och enligt af Hällström-Reijonen är det svårt för språkvården att arbeta mot finlandismer som redan är etablerade.

I Birger Liljestrands undersökning om användning av finlandssvenska drag i tidningstexter kom det fram att finlandismerna används i sådana textarter som är mest talspråksnära. När jag analyserade förekomsten av presensformen *besluter* i HBL 2013 och 2014 noggrannare ger min analys likadana indikationer. När det gäller formen *beslutit* visade mitt undersökningsmaterial att den används i flera olika textarter. Dessa två former förekom dock inte så ofta i mitt material och därför kan man inte dra direkta slutsatser om användningsområden.

Som undersökningsmaterial har jag valt två tidningar som publiceras i stora städer, eftersom jag ville ha material där dialekternas inflytande är minst möjlig. Även om skribenterna också i Hufvudstadsbladet och Göteborgs-Posten har olika språkliga bakgrund och möjligen också talar dialekter, kan man anta att språkbruket i dessa två tidningar liknar mer standardspråket än språkbruket i små landskapstidningar. Birger Liljestränd (1985) använde i sin undersökning tre finlandssvenska tidningar och i hennes undersökning kommer det fram att finlandssvenska särdrag används mera i mindre landskapstidningar och i mer talspråksnära textarter. Användningen av verbet *besluta* skulle vara också intressant att undersöka från detta perspektiv och se om de arkaistiska böjningsformerna används mer i vissa dialektområden.

I denna undersökning koncentrerar jag mig på skriftspråket som naturligtvis inte följer samma normer som talspråket. Språkvården (korpusplanering) tar inte heller ställning till talspråket

och variationen i talspråket är mycket bredare än i skriftspråket. Talspråket varierar också på individnivå mer än skriftspråket och är mer situationsbundet. Användningen av de olika böjningsformerna av verbet *besluta* varierar säkert mycket mer i talspråket och genom att undersöka variationen också i talat språk, kan man se en bättre bild på den egentliga användningen av de arkaistiska böjningsformerna.

Enligt mina resultat är åtminstone den arkaistiska preteritumformen *beslöt* fortfarande en statistisk finlandism på 2010-talet. Användningen av den arkaistiska presensformen *besluter* har minskat radikalt på 2000-talet, men enligt mina resultat var den tydligt en statistisk finlandism på 1990-talet och den används i viss mån också på 2000-talet. Däremot är förekomsterna av den arkaistiska supinumformen *beslutit* så få att den inte verkar vara en speciellt livskraftig finlandism. Det att de alla arkaistiska böjningsformerna förekommer i HBL medan i GP förekommer bara den arkaistiska preteritumformen tyder dock på att alla de arkaistiska formerna har åtminstone i något skede varit statistiska finlandismer. På grund av förändringar i språkbruket kan en statistisk finlandism utvecklas till en absolut finlandism eller genom utvecklingen också försvinna från finlandssvenskan. Enligt af Hällström-Reijonen (2012: 82) är det mycket viktigt att diskutera statistiska finlandismer när det gäller den praktiska språkvården. Min undersökning ger indikationer om hur användningen av de arkaistiska böjningsformerna av verbet *besluta* har förändrats mellan 1990- och 2010-talet. Mina resultat indikerar också att den arkaistiska presens- och supinumformen inte har utvecklats till absoluta finlandismer utan de håller på att försvinna. Däremot verkar preteritumformen *beslöt* vara en relativt stabil statistisk finlandism. Genom att använda till exempel olika slags av texttyper från olika delar av Svenskfinland som undersökningsmaterial har man möjlighet att utvidga studiet och få en mer omfattande helhetsbild om hur de två böjningsparadigmen används.

7 Sammanfattning

I denna avhandling granskas användningen av de två böjningsparadigmen av verbet *besluta* (den arkaistiska: *besluta*, *besluter*, *beslöt*, *beslutit* och den moderna: *besluta*, *beslutar*, *beslutade*, *beslutat*) i finlandssvenska och sverigesvenska tidningstexter. Syftet med undersökningen är att ta reda på hur användningen av de olika böjningsformerna varierar i finlandssvenska och sverigesvenska tidningstexter och om det arkaistiska böjningsparadigmet är en finlandism. Finlandssvenskan är i huvudfokus och de sverigesvenska tidningstexterna fungerar som jämförelsematerial.

Som undersökningsmaterial används korpusar av två tidningar, *Hufvudstadsbladet* och *Göteborgs-Posten*. Materialet består av fem årgångar från 1990-talet till 2010-talet av de båda tidningarna. Korpusarna finns i Språkbanken vid Göteborgs universitet. Med hjälp av Korperktyget söks på de arkaistiska och moderna tempusformerna av verbet *besluta*. Sökresultaten i *Hufvudstadsbladet* och *Göteborgs-Posten* jämförs med varandra kvantitativt men resultaten har också analyserats kvalitativt.

Undersökningen visar att användningen av de två böjningsparadigmen är inkonsekvent. I det finlandssvenska materialet förekommer alla böjningsformer av båda böjningsparadigmen. Den arkaistiska preteritumformen *beslöt* är i de finlandssvenska texterna vanligare än den moderna formen *beslutade*. Användningen av *beslöt* har också varit relativt stabil från 1990-talet till 2010-talet. Däremot minskar användningen av den arkaistiska böjningsformen radikalt i början av 2000-talet, och på 2010-talet är den moderna formen *beslutar* mycket vanligare än den arkaistiska *besluter*. Av supinumformerna används, bortsett från några tiotals träffas i HBL 1998 och HBL 1999, bara den moderna formen *beslutat*. I de sverigesvenska texterna är den arkaistiska preteritumformen den enda arkaistiska formen som används och i alla andra tempusformerna används bara den moderna formen.

Av resultaten kan man dra slutsatsen att de arkaistiska presens- och preteritumformerna fortfarande används i finlandssvenska tidningstexter på 2000-talet men användningen av den arkaistiska presensformen minskar radikalt på 2000-talet. Den arkaistiska preteritumformen används också i sverigesvenska tidningstexter i alla årgångar men den moderna preteritumformen är vanligare. En förklaring till att den arkaistiska preteritumformen används i båda språkvarieteterna är att *beslöt* fortfarande accepteras av språkvården och att den finns i

den senaste upplagan av Svenska Akademiens ordlista (SAOL 14: 2015) som alternativ till den moderna formen. Av de andra tempusformerna presenteras bara den moderna formen.

Hufvudstadsbladet påbörjade 1994 samarbetet med Forskningscentralen för de inhemska språken (numera Institutet för de inhemska språken) och böjningen av verbet *besluta* behandlades i språkspalten *Reuters rutor* 2002, vilket är en möjlig förklaring till att användningen av den arkaistiska presensformen *besluter* minskar i början av 2000-talet. Sökresultaten visar att den arkaistiska presensformen bara används i finlandssvenska texter, vilket tyder på att den är en finlandism, men å andra sidan indikerar resultaten att den möjligen håller på att försvinna även från finlandssvenskan. Preteritumformen däremot används både i de finlandssvenska och sverigesvenska texterna men den är vanligare i finlandssvenska texter, vilket tyder på att *beslöt* är en statistisk finlandism. Supinumformen som används bara några tiotals gånger i HBL kan enligt mina resultat inte kallas för någon livskraftig finlandism eftersom förekomsten är minimal och formen möjligen håller på att försvinna också från finlandssvenskan.

Litteratur

Berglund Prytz, Ylva 2012: Studera språket med hjälp av en korpus. Rickard Domeij (red): *Tekniken bakom språket*. 2. upplagan. Språkrådet.

Bergroth, Hugo 1992 [1928]: *Finlandssvenska – handledning till undvikande av provinsialismer i tal och skrift*. 2. upplagan. Vasa: Schildts.

Borin, Lars, Markus Forsberg & Johan Roxendal 2012. *Korp – the corpus infrastructure of Språkbanken Proceedings of LREC 2012*. Istanbul: ELRA. S. 474–478.

Campbell, Lyle 2013: *Historical linguistics – an introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Dalin, Anders Fredrik 1850–1853: *Ordbok öfver svenska språket af A. F. Dalin*. Via SAOLhist: <https://spraakbanken.gu.se/saolhist/> (hämtad 30.8.2020)

Finnäs, Fjalar 2015: Tvåspråkiga familjer och deras betydelse för demografin. - Tandefelt. Marika (red.): *Gruppspråk, samspråk, tvåspråk - Svenskan i Finland i dag och i går II:2* s. 201–220. Helsingfors: SLS

Gustafsson Anna Maria 2017a: Den finlandssvenska journalistens språkliga vardag. Marika Tandefelt (red): *Språk i prosa och press – Svenskan i Finland i dag och i går II:1* s. 126–160. Helsingfors: SLS.

Gustafsson Anna Maria 2017b: De finlandssvenska journalisterna och språkvården. Marika Tandefelt (red.): *Språk i prosa och press – Svenskan i Finland i dag och i går II:1* s. 161–176. Helsingfors: SLS.

Hultman, Tor G. 2013: *Svenska Akademiens språklära*. Stockholm: Svenska Akademien.

af Hällström-Reijonen, Charlotta; Reuter, Mikael 2008: *Finlandssvensk ordbok*. Helsingfors: Schildts.

af Hällström-Reijonen Charlotta 2009: Finlandssvensk språkvård – en resultatatrik ideologi? Helge Omdal og Rune Røsstad (2009): *Språknormering – i tide og utide?* s. 157–170. Oslo: Novus forlag.

af Hällström-Reijonen, Charlotta 2012: *Finlandismer och språkvård från 1800-talet till i dag*. Doktorandsavhandling. Helsingfors universitet.

af Hällström-Reijonen, Charlotta, 2013 *Om finlandismer och språkvårdens möjligheter att motverka dem, Språkrådets skrifter 10*.

<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/66652/saltsjobadenartikeln.pdf?sequence=1> (hämtad 3.10.2020)

af Hällström-Reijonen Charlotta 2019a: Diakrona jämförelser mellan svenskan i Finland och Sverige. Tandefelt Marika (red.): *Finländsk svenska från medeltid till 1860 – Svenskan i Finland i dag och i går III:1* s. 277–288. Helsingfors: SLS.

af Hällström-Reijonen Charlotta 2019b: Den finlandssvenska språkvården från Bergroths Finlandssvenska 1917 till i dag. *Finländsk svenska från 1860 till nutid – Svenskan i Finland i dag och i går III:2* s. 121–164. Helsingfors: SLS.

Institutet för språk och folkminnet (a):

<https://www.isof.se/om-oss/kontakt/sprakradet.html>

(hämtad 13.5.2021)

Institutet för språk och folkminnet (b):

<https://www.isof.se/sprak/vad-ar-sprakvard/sprakvard-i-sverige.html>

(hämtad 14.5.2021)

Kankaanpää 2015: *Kielitoimisto yleiskielen huoltajana*. Kielikello 1/2015.

<https://www.kielikello.fi/-/kielitoimisto-yleiskielen-huoltajana>

(hämtad 14.5.2021)

Lagerholm, Per 2013: *Språkvetenskapliga uppsatser*. 2.upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Laureys, Godelieve 2003: Vem äger svenskan? Pluricentriska språk och frågan om ownership och stakeholdership. I: Lindström, J.; Henricson S.; Huhtala A.; Kukkonen P.; Lehti-Eklund H.; Lindholm C. (red.) 2003: *Svenskans beskrivning 33. Förhandlingar vid Trettiotredje sammankomsten för svenskans beskrivning*. Helsingfors den 15-17 maj 2013. Helsingfors: Unigrafia. S.233–245.

Liljestränd, Birger 1985: *Juttu och sammetsfarmare – Notiser om finlandssvenskt tidningspråk*. Umeå universitet.

Martola, Nina 2009. Konstruktioner med åt i ett jämförande perspektiv. I: Wide, Camilla & Benjamin Lyngfelt (red.), *Konstruktioner i finlandssvensk syntax*. Skriftspråk, samtal och dialekter. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland. S. 47–75.

McEnery, Tony och Hardie, Andrew 2012: *Corpus linguistics: Method, Theory and Practice*. New York: Cambridge University Press.

Norrby, Lindström, Nilsson & Wide 2020: *Pluricentric languages*.

<https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.1075/hop.23.plu1>

(hämtad: 14.3.2021)

Volume 23 (2020), pp. 201–220. E-ISSN 1877-9611

Petterson Gertrud 2005: *Svenska språket under sjuhundra år – En historia om svenskan och dess utforskande*. 2.upplaga. Studentlitteratur.

Silverström, Chris 1995: *Språket i finlandssvenska läroböcker*. Ann-Marie Ivars och Mirja Saari 1995: *Svenskan i Finland 3*. Helsingfors: Universitetstryckeriet.

Reuter, Mikael 2015: *Så här ska det låta. Om finlandssvenska och språkriktighet*. 2.upplagan. Helsingfors: Nord Print Oy.

Reuter, Mikael 2002: Reuters ruta 18/9. Institutet för de inhemska språken.
https://www.sprakinstitutet.fi/sv/publikationer/sprakspalter/reuters_rutor_1986_2013
(hämtad 17.4.2021)

Slotte, Anna; Forsman, Liselott 2017: *Skriva av och skriva eget*. Marika Tandefelt (red): *Språk i skola och samhälle II:2* s. 15–51. Helsingfors: SLS.

SAG 2 = Teleman, Ulf, Staffan Hellberg & Erik Andersson. 1999. *Svenska Akademiens grammatik*, del 2. Ord. Stockholm.

SAOL 1 1874: *Svenska Akademiens Ordlista 1*. Stockholm: Svenska Akademien.
Via SAOLhist: <https://spraakbanken.gu.se/saolhist/>

SAOL 11 1986: *Svenska Akademiens Ordlista 11*. Stockholm: Svenska Akademien.
Via SAOLhist: <https://spraakbanken.gu.se/saolhist/>

SAOL 13 1986: *Svenska Akademiens Ordlista 11*. Stockholm: Svenska Akademien.
Via SAOLhist: <https://spraakbanken.gu.se/saolhist/>

SAOL 14 2015: *Svenska Akademiens Ordlista 14*. Stockholm: Svenska Akademien.
Via SAOLhist: <https://spraakbanken.gu.se/saolhist/>

Språkbanken. Institutionen för svenska språket. Göteborgs universitet.
<https://spraakbanken.gu.se>

Språkbankens användarhandledning. Institutionen för svenska språket. Göteborgs universitet.
<https://spraakbanken.gu.se/verktyg/korp/anv%C3%A4ndarhandledning>
(hämtad 18.4.2021)

Språkbanken, Saldo. Institutionen för svenska språket. Göteborgs universitet.
<https://spraakbanken.gu.se/resurser/saldo>

Teleman, Ulf 2003: *Tradis och funkis. Svensk språkvård och språkpolitik efter 1800*. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden, 87. Norstedts Ordbok.

Thomasson, Sarah G. 2001: *Language contact – an introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Vincze, László 2017: *Svenskspråkiga medier och finlandssvenska medievanor*. Tandefelt, Marika (red.) 2017: *Språk i prosa och press. Svenskan i Finland – i dag och i går II:1*. S.103–125. Helsingfors: SLS.

Wessén, Elias 1958: *Svensk språkhistoria I. Ljudlära och ordböjningslära*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Korpusar

Korp: <http://spraakbanken.gu.se/korp/>

HBL 1991: <https://spraakbanken.gu.se/resurser/hbl1991>

HBL 1998: <https://spraakbanken.gu.se/resurser/hbl1998>

HBL 1999: <https://spraakbanken.gu.se/resurser/hbl1999>

HBL (2012–)2013: <https://spraakbanken.gu.se/resurser/hbl20122013>

HBL 2014: <https://spraakbanken.gu.se/resurser/hbl2014>

GP 1994: <https://spraakbanken.gu.se/resurser/gp1994>

GP 2001: <https://spraakbanken.gu.se/resurser/gp2001>

GP 2002: <https://spraakbanken.gu.se/resurser/gp2002>

GP 2012: <https://spraakbanken.gu.se/resurser/gp2012>

GP 2013: <https://spraakbanken.gu.se/resurser/gp2013>

Bilaga: CQP-frågor för sökningarna i Korp

Besluta

```
[msd != "VB\INF\AKT" & msd != "VB\INF\SFO" & pos = "VB" & lex contains  
"besluta\.\.vb\1"]
```

Besluter

```
[word = "besluter" %c]
```

Presens

```
[(msd = "VB\PRS\AKT" | msd = "VB\PRS\SFO") & pos = "VB" & lex contains  
"besluta\.\.vb\1"]
```

Preteritum

```
[(msd = "VB\PRT\AKT" | msd = "VB\PRT\SFO") & pos = "VB" & lex contains  
"besluta\.\.vb\1"]
```

Supinum

```
[(msd = "VB\SUP\AKT" | msd = "VB\SUP\SFO") & pos = "VB" & lex contains  
"besluta\.\.vb\1"]
```